

**MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEKNİK ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİNİN KRİTİĞİ

Yüksek Lisans Tezi

S. Ümit D. GÜLSOY

Danışman : Prof. Dr. Ruşen GEZİCİ

İstanbul 1988

Y. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEKNİK ÖĞRETMENLİK
EĞİTİMİNİN KRİTİĞİ

HAZIRLAYAN
S. Ümit D. GÜLSOY

Ö N S Ö Z

Her türlü ideolojinin, felsefenin, "izm" in ve dünya görüşünün nihaf gayesi insandır. Ona daha iyi hizmet etmek, hayat standardını yükseltmek, rahat ve kolay bir hayat sürmesine imkân sağlamaktır. Her ülkenin, kendisi için seçtiği sistemin, temellerinin atıldığı, icaplarının vatandaşlarına öğretildiği yer ise eğitim müesseseleridir.

Demokratik parlamenter sistemi seçmiş ülkelerde, eğitim müesseseleri, hele ki öğretmen yetiştirenleri daha bir ehemmiyet arzeder. Türkiye'de de durum böyledir.

Bugün artık 20. asrın sonuna, 21. asrın eşğine geldik. "Eğitimi günlük hayatın içine sokabilme" nisbetinin, kalkınmış olmakla doğru orantılı kabul edildiği günümüzde, sanayileşmeyi de ön plana çıkaran ülkemiz, bilhassa teknik eğitime ehemmiyet vermektedir.

Bütün bu realitelerin ışığında, teknik öğretmenlerin vasıfları, teknik öğretmenlik eğitiminin gayesi, teknik öğretmen yetiştirme sistemimiz, hâsılı teknik öğretmenlik eğitiminin bir kritiği... Bu araştırmamızın ana hatlarını, bu başlıklar ifade etmektedir. Gayemiz, bu çalışmanın gelişen ve her geçen gün büyüyen Türkiye'ye, Teknik Öğretmenlik Eğitiminin yaptığı ve yapabileceği katkıları ortaya koymaktır.

TEMMUZ 1988

S. Ümit D. GÜLSOY

İ Ç İ N D E K İ L E R

--Önsöz.....	III
--İçindekiler.....	IV
--Giriş.....	1
1-Genel Açıklamalar.....	3
11-Teknik Öğretmenlik Eğitiminin Gayesi.....	3
12-Teknik Öğretmenin Vasıfları.....	11
121-İçtimâf Vasıflar.....	14
1211-Şahsiyet ve Ahlâk.....	14
1212-Rehberlik.....	18
1213-Genel Kültür.....	20
122-Meslekî Vasıflar.....	23
1221-Pedagojik Formasyon.....	24
1222-Branş Hakimiyeti.....	29
1223-Öğretim Teknik ve Metodları.....	33
1224-Keşif ve İcad.....	35
1225-Değerlendirme.....	36
1226-Öğretme Arzusu.....	37
2-Teknik Öğretmen Yetiştirme Sistemi.....	38
3-Teknik Öğretmenlik Eğitiminin Tarihî Seyri.....	42
4-Teknik Öğretmenlik Eğitiminin Kritiği.....	48
41-Talebe Seçimi ve Tercih.....	49
42-Eğitim Programları ve Staj.....	52
421-Eğitim Programları.....	52
422-Stajlar.....	54
43-Kaynak Temini ve Kullanımı.....	55
44-Öğretim Elemanı.....	57
45-Koordinasyon.....	59
46-Teknik Öğretmen Açığının Kapatılması.....	61
5-Teknik Öğretmenlerin Kritiği.....	62

51-İçtimaf ve İktisadî Vaziyet.....	63
52-Statü.....	66
53-Meslek İçi Eğitim.....	68
6-Netice.....	71
7-İstifade Edilen Eserler.....	73

GİRİŞ

Bugün, 21. asrın eşliğindeyiz. Ülkeler, refah ve mutluluklarını arttırmak için bir yarış atı misali koşuyorlar. Gaye: "kalkınmış ülkeler" için bir adım daha ileri gitmek, "kalkınmakta olan ülkeler" için ise kalkınmış ülkeleri yakalamak. Kalkınmakta olan ülkeler statüsünde bulunan Türkiye, refah ve mutluluğunu nasıl yakalayacak?

Bu suale, gelişmiş ülkelerin, içtimaf, iktisadî ve kültürel vaziyetlerini ele alıp, mukayese ederek cevap verebiliriz. Bunu yaptığımızda ise şu hakikatle yüz yüze geliriz: Eğitim problemlerini kemiyet (adet) ve keyfiyet (kalite) bazında halletmiş, eğitimini günlük hayatın içine sokmuş ülkeler, gelişmiş ülkelerdir. Tabii imkân ve kaynaklar ile hammadde bu safhada ikinci plandadır, ki Japonya ve Federal Almanya bu görüşü teyid etmektedir. Oysa tabii imkân ve kaynaklarıyla, hammadde ve ham nüfusu yüksek nisbette bulunan ülkeler, eğitimlerini rayına oturtamamışlarsa "az gelişmiş" yaftasını taşımak durumunda kalırlar, ki bir Türkiye, bir Mısır, bir Meksika bunu doğrulayan misâllerdir. Birleşik Devletlerin meşhur sanayicisi Henry Ford' a: "Benim herşeyimi alın, insanlarımı bana bırakın" dedikten de bu hakikat olsa gerektir.

Ülkemizde eğitimin rolü ve ehemmiyeti bütün beş yıllık kalkınma planlarında ve hükümet programlarında vurgulanmıştır. Son beş yıllık kalkınma planında: "En değerli millî varlığımız ve kalkınmanın sürükleyici faktörlerinden en önemlisi beşerî kaynağımızdır. Bu potansiyelimizin eğitim yoluyla en geniş ölçüde değerlendirilerek kalkınmanın hizmetine verilmesi esastır." denilmiştir (1) ve eğitimin bütün kademelerinde niteliğin yükseltilmesinin esas alındığı belirtilmiştir. Bilhassa son yıllarda genel eğitimin yanı sıra teknik eğitimin ülke kalkınmasında daha tesirli

olduğu noktasından hareketle muhtelif tedbirler alınması yoluna gidilmiştir.

1983-84 öğretim yılında genel liselerde okullaşma nisbeti %17,3 iken meslekî ve teknik liselerde bu nisbet %13,4 te kalmıştır. 1988-1989 öğretim yılı için planlanan okullaşma nisbeti genel liseler için %18,8'e çıkarılırken, meslekî ve teknik liseler için bu nisbet %20,6 ya yükseltilmiştir. Böylece, "meslekî ve teknik liselerin, yüksek öğrenim önünde yığılmayı önlemek, ihtiyaç duyulan insan gücünü yetiştirmek, çalışma ve iş hayatına kısa yoldan atılmayı sağlamak için genel liselere tercih edilen öğretim türü" olması hedeflenmiştir.

Üçüncü beş yıllık kalkınma planında 1995-96 yıllarında öğrencilerin % 65 inin meslekî ve teknik, % 35 inin ise genel eğitim veren orta dereceli okullarda okuması öngörülmüş ise de üçüncü ve dördüncü plan dönemlerinde hedeflenen okullaşma nisbeti gerçekleşmemiştir.

Sanayileşmenin artması, aynı zamanda, burada istihdam edilecek, gerekli formasyonu almış teknik eleman ihtiyacının artmasına yol açacaktır, ki bu, teknik eğitimde kapasite arttırımını zorunlu kılacaktır. Binaenaleyh bu da mevcut teknik öğretmen açığının büyümesi demektir. Bu hakikat bizi keyfiyeti düşürmeden, hatta arttırarak -çünkü beynelmilel standartlar bizi buna zorluyor- kemiyeti arttırma noktasına getirecektir.

1-GENEL AÇIKLAMALAR

11-Teknik Öğretmenlik Eğitiminin Gayesi

- Millî eğitim ilkelerine bağlı, pedagojik formasyona, meslekî bilgi ve el maharetine, teknolojinin ve endüstrinin görev bölümü içinde imalât metodlarının bilinmesi ve geliştirilmesi, işletme ünitelerinin idaresi, organizasyonu ve kontrolü için lüzumlu kabiliyete haiz imalâtçı teknik öğretmen yetiştirmek;
 - Eğitim sahasında mezuniyet sonrası ihtisas mertebelerine götüren çalışmalar yapmak;
 - İlim, teknik ve meslek eğitimi sahalarında araştırmalar, meslek ve iş tahlilleri yapmak, teknik yenilikleri takip etmek ve yayınlar yapmak;
 - Teknik öğretmen okullarının teknik yenilikleri takip edebilmeleri için öğretmenlere, endüstrideki teknik elemanlara geliştirme kursları ve seminerler açmak;
 - İnsangücünün değerlendirilmesinde, millî üretimin artırılmasında ve meslek seç iminde alâkalılara yardımcı olmak;
 - Okul döner sermayesini, işletme kaidelerine ve imalât metodlarına münasip olarak eğitim ve öğretimi destekleyecek biçimde düzenlemektir (2).
- Teknik öğretmenlik eğitiminin gayelerininin tahakkuk ettiği eğitim müesseseleri olan teknik eğitim fakültelerinin, endüstriyel atelye ve meslek dersleri öğretmenliği lisans programını bitiren talebeler;
- Türk Millî Eğitimi'nin umumî gayeleri ve temel ilkelerine bağlı olarak, orta öğretim seviyesinde teknik ve endüstriyel meslek eğitimi yapan okullarda, bu sahada öğretmenlik yapabilirler;
 - Fikirlerini sözlü, yazılı ve grafik olarak, başkalarına, anlaşılır bir biçimde anlatabilirler;
 - Teknolojik gelişmeleri takip edebilirler;

- Umumî iktisadî prensipleri bilerek, bütün çalışmalarında tatbik edebilirler;
- Fen ve matematik prensiplerini bilerek bunları teknik problemlerin çözümünde vasıta olarak kullanabilirler;
- Bilgi ve beceri derslerinin öğretimini planlarlar, bunları tesirli bir biçimde tatbik ederek ve değerlendirerek geliştirebilirler;
- Mekanik prensipleri anlar ve bunları teknik problemlerin çözümünde tesirli bir biçimde kullanabilirler;
- Endüstride kendi meslek sahasında kullanılan malzemeleri ve hususiyetlerini tanır ve işin ihtiyaç gösterdiği malzemeyi seçebilirler;
- Meslek sahasıyla alakalı üretim ve hizmet yöntemlerini bilir ve bunları doğru ve tesirli bir biçimde tatbik edebilirler;
- İstihsal ve hizmet faaliyetlerini planlar ve maliyetini hesaplayabilirler;
- Endüstride meydana gelen iş kazalarının sebeplerini anlar ve bunlardan korunmak için lüzumlu tedbirleri alabilirler (3).

Diğer taraftan öğretmen yetiştiren müesseselerin gayelerine göre, buradan mezun olan talebe:

- Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin hakiki veçhesinin Türkiye Cumhuriyeti'ni ve demokrasiyi yaşatacak ve yüceltecek nesiller yetiştirmeye dönük olduğunu bilir;
- Ülkemizin, kalkınma meseleleri ile eğitim arasındaki irtibat hususunda şuurlanır ve yeni nesilleri bu meseleleri çözümleyebilecek biçimde yetiştirir;
- Eğitim problemlerinin çözümünde inceleme ve araştırmaya dönük, geliştirici bir yaklaşımda bulunur;
- Eğitim ilminin teorik bünyesi, metodoloji ve terminolojisi hakkında bilgi sahibi olur;

- Muhtelif ders mevzularının programda oynadığı rolü bilir;
- Çalışacağı eğitim kademesindeki talebelerin gelişimine tesir eden fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik unsurların fertte meydana getirdiği gelişim hususiyetlerini, ihtiyaçlarını karşılamada eğitimin vazife ve mesuliyetlerini idrak eder;
- Öğretim vetireleri hakkında bilgi sahibi olur;
- Ferdî farklılıkları, herbir talebenin kabiliyetlerini son haddine kadar geliştirmek için tatbik eder;
- Talebe davranışlarını geliştirmek için kullanılacak bilgi ve becerileri bilir;
- Mesleğinin statüsünü, ahlâk kaidelerini ve mesleğinin verdiği imkânları bilir;
- İnsan hak ve düşüncelerine, dinî inanç ve ibadet hürriyetine saygı duyması ve duyulması gerektiğini bilir (4).

Öğretmen yetiştiren müesseselerin programları incelendiğinde:

1739 sayılı temel eğitim kanununun 43. maddesi gereğince, öğretmen eğitimi yüksek eğitim çerçevesi içine alınmıştır. Bu bize her öğretmen adayının lise üstü bir yüksek öğretimden geçirilmesinin gerektiğini göstermektedir. Böylece hangi kademede öğretmen yetiştirilirse yetiştirilsin, her seviyede, dört senelik bir zaman içinde ön lisans, lisans ve onun ötesinde yüksek lisans programlarından faydalanarak kredil i, sömestre esasına ve tatbikatına dayalı yatay ve düşey geçişlere yol veren metodlarla, çağın şartlarına munasip vasıfta öğretmenlerin yetiştirilmesini şart koşmaktadır.

Öğretmen Yetiştirme İlkeleri

Öğretmen yetiştirme sisteminde mevcut problemlerin ışığında munasip bir yetiştirme programı geliştirmek lâzımdır. Program geliştirirken öğretmen vasıflarının yanı-

sıra eğitim mesleğinin kendine has nitelikleriyle bir disiplin olarak eğitimin temel nitelikleri, talebe nitelikleri ve vasatın durumu dikkate alınmalıdır. Bunların yanında programda yer alan temel unsurlar daimî olarak bir inceleme vetiresi içinde bütünleştirilmelidir.

Öğretmen yetiştirmede en mühim husus meslekî ve teknik eğitimin dayandığı teori ve felsefedir. Bu sebeple programlar geliştirilirken şu temel ilkeler birer kıstas olarak dikkate alınabilir:

- Program, öğretmenin hakikî ihtiyaçlarına dönük, ferdî ve meslekî kabiliyetleri geliştirmeyi hedef almalıdır;
- Program, pratisyen yetiştirme yerine, araştırmacı, yapıcı, keşif ve icad edici öğretmenler yetiştirmeyi hedeflemektedir;
- Kendi sahalarında çok maksatlı bir pedagojik eğitimden geçirilmeli ve öğrenme vaziyetlerinin çeşitliliği dikkate alınmalıdır;
- Teknolojik gelişmeye münasip olarak teori ile pratiği kendi öğretim sahaları içinde tam olarak tatbik edebilecek vasıfta yetiştirilmelidir;
- Program, talebenin ferdî gelişimine münasip bir şahsiyet geliştirmesini, kendi öğrenimi için artan bir mesuliyet hissi geliştirmesini, kritik düşünme, araştırma kabiliyetlerinin geliştirilmesi ve devamlı olarak kendi kendini değerlendirmesi dikkate alınmalı ve müessese için lüzumlu imkânları sağlamalıdır;
- Program, talebelerde cemiyetin beceri müesseseleri, moral kaynakları, idealleri ve kıymetleri hakkında anlayış ve lüzumlu davranışları oluşturacak faaliyetler sağlamalıdır;
- Öğretmen yetiştirme, ilmi ilkeler, metodlar vetirelerine bağlı olarak, eğitimde tecrübî ve analitik yaklaşım esas alınmalıdır;

- Program talebede, talebe imajı oluşturmaya, belirli bir meslekî rolün gerektirdiği yapma kabiliyetlerini geliştirici, gene öğretmenlerin ihtiyacı olan becerileri geliştirmeye ehemmiyet vermelidir;
- Program, öğretmen adayının, öğretim mesuliyetini yükleneceği disiplin sahası ile alâkalı muhtevayı çözümlüyerek öğretmen için lüzumlu becerileri geliştirmesine imkân vermelidir;
- Öğretmen yetiştirme programları, genel eğitim, konu alanı ve eğitim ilimlerinde bir bütünlük olmalıdır;
- Programda bütünlük ve kaynaşmada ortak bilgi alanı, ferdî gelişim ilkeleri, içtimâî realiteler ve gelişmeler, öğretmenin meslekî ihtiyaçları ve öğretmenliğe hazırlık vasıflarındaki tatbikat faaliyetlerine dayandırılmalıdır;
- Öğretmen yetiştirmede, kaliteli bir eğitim için lüzumlu olan finansmanı ve mâli imkânları araştırma, temin etme, belirlenecek kaynakları, tesisi, insan gücü ve zamanı tesirli kullanma temel bir idare ilkesi olarak belirlenmelidir;
- Programda, ilmî ve teknolojik gelişmeleri daimî olarak takip etme faaliyetlerine yer verilmelidir;
- Daimî araştırma hususunda kararlılık ve azim hissini diriltme, yenilik ve geliştirme için organize olma, yeni metod ve teknikleri geliştirmeyi şiar edinmek;
- Devamlı surette okul ile endüstri arasında irtibat kurarak, eğitim ve öğretimin daha sıhatli yürütülmesine zemin hazırlamak ve teknolojik yenilikleri yakından takip ederek bu sahada iktisadî ve içtimâî değişmelerden haberdar olmak;
- Okul, endüstri ve bakanlıklar arasında sıkı bir işbirliği yapılarak, muhtelif meslek kurs, seminer, inceleme ve araştırma çalışmalarını gibi hizmet içi eğitimlerden geçirilmelidir;

- Yenilik ve meslekî-teknik sahasındaki gelişmeleri takip edebilmeleri ve kendilerini yenileyebilmeleri için devamlı basın, yayın, radyo ve TV gibi yayın vasıtaları ile desteklenmelidir;
- Atelye ve dersleri öğretmenlerinin yenilikleri takip edebilmeleri, tatbik edilebilecek nitelikteki bilgi akımının sağlanabilmesi için teknolojik ve pedagojik metod ve başarılar üzerinde inceleme ve araştırmalar yapılarak değerlendirilmelidir;
- Öğretmenlerin iqtimaf ve pedagojik statüleri sağlam temellere oturtularak, ücretler, endüstride çalışan emsalleri olanların aynı mesuliyetini ve yetkisini taşıyarak onlarla eşit ücret almalıdır (5).

Öğrenme İlkeleri

Öğretim, fertlerin davranışlarının geliştirilmesinde, bir işin yapılmasında takip edilecek öğretim metod ve teknikleri olarak tarif edilebilir (6).

Bir öğrenme vetiresinde; dikkati çekerek devam ettirme, önceden öğretilmiş bilgileri hatırlatma, öğrenmeyi sevk etme, transfer imkânlarını hazırlama ve neticelerin değerlendirilmesi gibi fonksiyonların yerine getirilmesi, önceden belirlenen öğretim gayelerine ulaşılması için şarttır.

Öğrenim Faaliyetlerini Planlama ve Sevk etme İlkeleri

Öğrenmenin, öğretim durumunu düzenleyici ve yürütücü temel elemanları, muhteva gereçleri ve talebe faaliyetlerini ihtiva eden muhtelif metodları mevcuttur (7). Öğrenme, talebe ile konu arasında teksiff bir komünikasyon neticesinde husule gelir. Öğrenmede en iyi yol direkt olarak yapılması ve mükâfatlandırmayı da ihtiva edenidir.

Beceriye ait İlkeler

Motor faaliyetlerin kazandırılması için talebeler psi-

kolojik bakımdan devamlı eğitim ve gelişmeye açık olmalıdır. Öğretmen talebelere bu kabiliyeti kazandırırken iyi formları ortaya koymalı ve onlara rehber olacak bir biçimde geliştirmelidir(8).

Öğrenme, Motivasyon ve Ahenkle alâkalı İlkeler

Davranışın değişmesi, talebede yeni bir alışkanlık ihtiyacının doğmasına sebep olduğundan, öğrenmede psikolojik ihtiyaçların ortaya konulması icâbeder.

Fertler günlük ihtiyaçlarını kâfi derecede ortaya koyabildikleri ve bunları değerlendirebildikleri nisbette reaksiyon gösterirler. Bu bakımdan problemi olan talebelere, ahenkli hâle gelinceye kadar yardımcı olunmalıdır. Talebelere bu hususta faydalı olabilmek için daha ziyade, onların alâkalarını çeken mefhumlar ve motor kabiliyetleri geliştirici metodlar üzerinde durulmalıdır.

Yanlış öğretim metodlarının tatbiki fertleri direnişe, muvaffakiyetsizliğe binaenaleyh çöküntüye götürür. Talebenin öğrenmeye karşı alâkasının azalmasına yol açar. Aslında talebenin alıcı kabiliyetleri, öğretmenin şahsî vasıfları ve nüfuzuyla yakından alâkalıdır ve bunun tesârinde çok fazla kalır. Bu bakımdan öğretim metod ve teknikleri, talebenin alâka, kabiliyet ve kendi fedakârlığına dayalı olarak geliştirilmeli ve tatbik edilmelidir (9).

Meslek Eğitim İlkeleri

Bütün öğrenmeler faaliyet ve tecrübelerin neticesi ortaya çıkar. Öğrenmede, talebe alâka ve ihtiyaçlarıyla irtibat kurulmalı, pratik tatbikat ve deneyler yaptırılarak, öğrenme hızı dikkate alınmalı, ön bilgileri ile yeni verilecek bilgiler arasında irtibat kurulmalı, proje yaptırılarak ferdin bütün olarak gelişmesi dikkate alınmalıdır. Ona rehber olunarak kritik yapma ve problem çözme gibi bütünleştirici çalışmalar yaptırılmalıdır (10).

Öğretimin Kendi Kendini Değerlendirme İlkesi

Mevzular, mefhumlar, beceriler, alışkanlıklar açık olarak ortaya konmalıdır.

Mefhumların gerçekleştirilmesinde, ders açık ve anlaşılır olarak bir mefhum etrafında planlanır, talebelerin fikir tartışmalarına yer verilmeli, mefhumlar açıklanarak organizasyona gidilmeli, davranışlar geliştirilme-
lidir.

Beceriler geliştirilirken, talebelerin hatalı tutum ve davranışlarının düzeltilmesi hususunda gayret sarfedilmelidir. Pratik ve istirahat zamanları planlanarak kontrol edilmeli, becerilerin geliştirilmesinde yardımcı olunmalıdır.

Talebelerin alışkanlıklarının geliştirilmesinde ise eğitimin gayelerine münasip, istenilen alışkanlıkların kazandırılması için rehberlik yapılmalı ve gerçek alışkanlıklar seçilerek, istenmeyenlere mâni olunmalıdır. Talebelerle kurulan iyi ilişkilerin ve bunların devam ettirilmesinin, iyi alışkanlık kazandırılmasındaki rolü inkâr edilmez bir hakikattir. Kaide ve standartlar değerlendirilerek sınıf idaresinde çok iyi bir biçimde tatbik edilmelidir (11).

12-Teknik Öğretmenin Vasıfları

Koçer, öğretmeni şöyle tarif etmektedir: "Öğretmen, millî menfaatleri her türlü şahsî çıkarların üstünde tutabilen, çocuklarla çalışmaktan zevk alan, okulda ve çevresinde demokratik hayat seviyesinde başkaları ile iş birliği yapabilme, kooperatifleştirme ve kollektif çalışma gücüne sahip hatta onun beyni olma vasfına haiz, laik-yani batıdaki manasıyla kendi dinî ve felsefî fikri ne olursa olsun çevrenin, millî bütünlüğümüzü tehdit etmeyen, inanç ve fikir ayrılıklarına, dinî inanç ve ibadet hürriyetine, kendi seçim reyi ne olursa olsun, vatandaşların politik görüşlerine saygılı- millî birlik ruhuna sahip, daimî ve hızlı gelişme hâlinde bulunan cemiyetimizin problemlerini görebilecek biçimde umumî ve meslekî bilgilere vakıf bir münevver olmalıdır" (12).

Koçer'e göre öğretmen, çocukların davranışlarına ve dikkatlerine tesir eden biyolojik ve psikolojik gelişmeleri yakından takip edebilmeli, hür düşünebilmesini, mucid tarafının olabilmesini, kendi insiyatifi ile hareket edebilmesini ve mesleğinin pedagojik metod ve tekniklerine vâkıf olmalıdır (13).

Yedinci Millî Eğitim Şurasında her öğretmenin sahip bulunması gereken vasıflar şöyle tesbit edilmiştir:

- Millî eğitim temel ilkelerini benimsemiş ve bunları tatbikat seviyesine ulaşmış olması,
- Meslek hayatına atıldığında genel kültür ve bilgi yönünden asgarî lise seviyesinde bir öğrenim görmüş olması,
- Meslekî formasyon ve okutacağı derslerin bilgi ve becerileriyle donatılmış ve gerekli tecrübeleri geçirmiş bulunması,
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve Milleti'nin birlik ve beraberliğine bağlı, şahsiyet ve ahlâkî karakter sahibi, mesleğin kıymetine inanmış ve çevresinde öğretmenliğin

ıçtımâî itibarını korumasını öğrenmiş ve kendini meslekte hizmete adanmış olması (14).

Aytuna, pedagojiye göre sevilen öğretmenin vasıflarını şöyle sıralamaktadır:

- Beden ve ruh yapısı bakımından sağlam ve sıhatli,
- Temiz ve zevkli giyinir, zarif insan tıtibalı bırakır,
- Talebelere ve irtibat kurduğu kimselere saygı telkin eder,
- Konuşmalarında sinirlendirici jest ve hatalar yapmaz,
- Uyanık ve ruh sağlığı bakımından dengeli,
- Mesleğini sever ve işine bağlıdır,
- Kendini, hareketlerini ve davranışlarını kontrol eder,
- Herkesine karşı iyi ve demokratik davranışlı, âdil, bîtaraf, sabırlı ve hoşgörülü,
- Verdiği sözü tutar, üzerine aldığı işleri takip ederek neticelendirir,
- Ahlâk ve karakteri bakımından zayıf tarafları yoktur,
- Başkaları ve talebeleri ile işbirliği yapmaktan hoşlanır,
- Faal, müteğebbis ve cesurdur,
- Talebelerini anlar ve onların problemleri ile alâkadar olur,
- Talebelerle, onların velileriyle ve meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde dürüştür,
- Gerektiğinde, talebeleri lehine kendi menfaatlerini feda edecek derecede feragat sahibi,
- Mesuliyet yüklenmekten korkmaz, medenî cesaret sahibi,
- Milletini ve vatanını sever,
- Demokratik anlayışlı,
- Haklarını korumayı ve hakkına rıza göstermeyi şiar edinmiştir (15).

Talebeler üzerinde müsbet tesir yapan öğretmen davranışları hakkında Ryans'ın sıralaması ise şöyledir:

- Uyanık ve istekli görünür,
- Talebeler ve sınıf faaliyetleri ile alâkadardır,

- Şen ve iyimserdir,
- Çabuk sinirlenmez, kendini kontrol eder,
- Neşeyi sever, şakacıdır,
- Kendi hatalarını bilir ve itiraf eder,
- Adildir, talebelere bîtaraf muamele eder,
- Sabırlıdır,
- Talebelerle çalışmada anlayış ve sempati gösterir,
- Talebelerle irtibatında arkadaşça ve naziktir,
- Talebelerin eğitim ile alâkalı problemlerine olduğu kadar şahsî problemlerine de yardımcıdır,
- İyi yapılmış işi beğenir ve gösterilen çabayı taktir eder,
- Talebe çabalarını iyi niyetle kâbul eder,
- İçtimai hadiselerde diğerlerinin tepkisini sezer,
- En iyisini yapmaları için talebeleri teşvik eder,
- Demostrasyon ve izahatları açıktır ve kolay anlaşılır,
- Sınıf çalışmaları iyi planlanmış ve düzenlenmiştir,
- Sınıf çalışmaları genel plan içinde esnektir,
- Ferdî ihtiyaçları sezer,
- Talebeleri, ilginç ve orjinal malzeme ve teknikler ile çalışmaya sevkeder,
- Verdiği talimatlar açık ve tamdır,
- Talebeleri, kendi problemleri üzerinde çalışmağa ve bunun neticelerini değerlendirmeğe sevkeder,
- Sakin, onurlu ve müsbet bir biçimde disiplin kurar,
- Yardımcı olmağa isteklidir,
- Muhtemel güçlükleri önceden sezer ve çözümünü için gayret sarfeder (16).

121-İctimâî Vasıflar

1211-Şahsiyet ve Ahlâk

Öğretmen Teşkilâtları Dünya Konferansında, öğretmenlerin sahip olmaları gereken şahsî hususiyetleri şöyle sı-lanmıştır:

Öğretmen, münevver ve ahlâkî karakteri bakımından yük-sek şahsî vasıflara sahiptir. Şahsî hayatında olduğu kadar meslekî hayatında da talebelerine örnektir. Çocukları sev-mesi, mesleğine inancı ve kendini mesleğine adanması, bütün güç şartlarda cesur olması kadar ehemmiyetlidir. Sabır, kül-türel merak, eleştirel düşünme ve hoşgörü esastır. Çünkü, işinde çocuklara saygı göstermeli ve şahsiyetlerinin geliş-mesine yardımcı olmalıdır. Bu vasıflar, iyi bir fizikî ve ruhî denge, şakacılık, talebeler arasında huzur dolu bir öğrenme iklimi geliştirecek bir arzu ile desteklenmelidir (17).

Öğretmen davranışlarının talebeler üzerinde müsbet te-sir yapanlarının başında, onun şahsiyeti ile alâkalı olan-ların ehemmiyeti büyüktür.

Teknik öğretmenlerin seçimi üzerine yapılan bir araş-tırmada, talebe üzerinde alâka uyandırma, alışkanlık kazan-dırma kabiliyeti, irtibat kurma ve anlaşılır olma, saygı ve imrendirme, talebelerle ferdî ve grup hâlinde alâkadar olma gibi kabiliyetlere sahip olması, öğretmenler için kaçınılmaz vasıflar olarak belirlenmiştir.

Başarılı bir öğretmen;

İyi şahsî ilişkiler geliştirme kabiliyetine sahip ol-malı, hem talebelerle hem de idareci ve diğer öğretmenler-le irtibat kurabilmelidir. İdareci-öğretmen-talebe ve sair personel arasındaki iyi münasebetlerde rol çatışması olma-yacağı için, öğretim üzerinde müsbet tesir yapar ve eğiti-mi geliştirir. Böyle güven hissi gelişerek, öğrenme sağlam

temellere oturtulur. Muvaffakiyetlerin uzun müddet devam etmesi temin edilmiş olur. Asla talebelere, korku ve endişe içinde hiçbirşey tesirlâ ve verimli olarak öğretilemez.

Kifayetsiz öğretmenler, istihza ve ilgisizliği zaman zaman talebe üzerinde kullanarak, kendi hatalarını ört bas eder. Aslında hakikî bir öğretim için, talebeleri ayırmaksızın, herbirini ayrı ayrı tanıyarak alâka ve kabiliyetlerini sevk etmek lâzımdır.

Talebeler, umumiyetle kendilerine gösterilen samimi bir alâkaya karşı müsbet bir reaksiyon gösterirler. Öğretmenin talebelerin güvenini kazanması, öğretimin başarısı için şarttır. Talebeleriyle iyi şahsî irtibat kurmuş sevilen bir öğretmenle, sevilmeyen ve kabiliyetine saygı duyulmayan bir öğretmen mukayese edilecek olursa, sevilen öğretmen tarafından talebeler dahakolay muvaffakiyete sevk edilebilirler. Bu hususta müfettiş, idareci, öğretmen, velî ve talebenin katılacağı müşterek bir gayretle öğretim, metod, araç-gereç ve program geliştirilerek öğretim başarıya götürülebilir.

İyi irtibat kurma ve geliştirmek için;

- Nezaketli olmalıdır. Başarılı bir öğretmen, idareci ve öğretmenlerle yapmacık samimi ilişkilerden kaçınmalıdır.
- İşbirliği yapmalıdır. Belirli bir gayeye ulaşmak için öğretmen arasında işbirliği yapmak ve elden geldiğince yardımcı olmak esas alınmalıdır.
- İçtimâf faaliyetlere katılmalıdır. Öğretmen, iş hayatının gerek içinde gerekse dışında fertleri tanıyabilmek ve onlara yardımcı olabilmek için içtimâf hizmetlere katılmalıdır.
- Başarılı öğretmenleri taktir etmelidir. Başarılı öğretmenlerin gösterdikleri başarıları, samimiyetle ve aç ıkça ortaya konursa karşılıklı ilişkilere katkısı müsbet olaca-

ğından ehemmiyet arzeder.

- Münazaralı mevzularda, ilişkilerin bozulmaması için, konuşurken karşımızdaki kimsenin fikirlerinin ne olduğunu bilemediğimiz için dikkatli olunmalıdır.
- Düzgün bir görünüşe sahip olmalıdır. Başkaları tarafından ilk değerlendirme ve kanaate varma, vazife esnasında davranışlarımızla ve giyimimizle olacağından bu hususta temiz ve itinalı olunmalıdır.
- Eğitim görmüş bir kişi gibi davranmalıdır. Bu hususta yapılan bir incele neticesinde, eğitim görmüş kimse kültürel faaliyetlere alâka duyan, kritik düşünme kabiliyetine sahip olan, hadiseleri doğru olarak değerlendirebilen, hoşgörülü, sakin, sabırlı ve kararlarında dengeli olan bir kimse olarak tarif edilmektedir. Eğitilmiş kimse belli bir olgunluğa ulaşmış, entellektüel bakımdan istikrarlı, çalışkan ve mantikî ayrıca davranışlarını öfke ve peşin hükümlerin kaderine terk etmeyen, onu kritik ederek çözüme ulaştıran kişidir (18).

Diğer taraftan öğretmenin, talebeleri tarafından daimî olarak gözetildiği ve talebelerin, öğretmenin kendileri üzerinde meydana getirdiği tesire göre davranışta bulunacakları daima hatırdâ tutulmalıdır. Bu davranış, öğretmen talebelerin saygısını kazanırsa müsbet, aksi hâlde menfî istikamette olur.

Öğretmen bilmediğini saklamamalıdır. İlgili sualleri en kısa zamanda çözüme kavuşturmalı, asla istihza ve hiciv yapmamalı, daima sakin ve sabırlı ve dengeli ve samimi olmalıdır. Öğretim esnasında nükte ve şaka yapmamalı, komediyen gibi davranışlarda bulunmamalı, öğretim için temin edilen imkânların kifayetsizliğinden talebelere daimî olarak şikâyet edilmemeli aksine en iyi hizmeti îfa etmeye çalışmalı ve talebelere kendi şahsiyetine saygı göstermeleri

için lüzumsuz yere sert davranışta ve notla tehdit etmek gibi hatalı tutumlarda bulunmamalıdır.

Spoulding, teknik öğretmenlerin belirli vasıfları ile meslekî ve teknik eğitimde talebeye kazandırılması hedeflenen alışkanlık arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında öğretmen seçimi konusunda şu görüşlere yer vermektedir:

"Bu çalışmanın tarif ettiği fakat hakikatte ehemmiyetli olan şeyler, alâka uyandırma ve alışkanlık kazandırma kabiliyeti, irtibat kurma ve kendisini anlaşılır yapma kabiliyeti, saygı ve imrendirme uyandırma kabiliyeti, talebelerine şahsî alâka ve kıymet verme hissi taşıma kabiliyeti ve bunlara benzer diğer yüksek şahsî karakteristikler. gibi öğretmen karakteristiklerinin tarifinin güçlüğüdür. Bunlar, gençlerin öğretmenlerinde ihtiyaç duyduğu şeylerdir. Ve muhtemelen teknik eğitimin tesiriyle müsbet bir fark doğurur. Bu sahada yapılacak diğer araştırmalar, öğretmen olarak isabetli birini seçmenin, öğretmen yetiştirme denen vetireden daha ehemmiyetli olduğu noktasına bizi açıkça getirecektir (19).

Milliyetçilik ve ahlâk teknik öğretmenin haiz bulunması gereken vasıflardandır. 21. asrın eşiğinde bulduğumuz günümüz realitelerinden biri olan milliyetçilik, bugün ülkeleri ayıran değil, aksine onların orjinalitelerine muhafaza ederek, birbirleri ile yakınlaşmasını, kaynaşmasını, müşterek bir kültür teşekkül ettirmelerini temin eden bir dinamo pozisyonundadır. İfrat ve tefrite kaçmayan bir milliyetçilik ile Türk Milleti'nin ahlâkının, daima lokomotifliğini yapan İslâm Dini, öğretmenin vasıflarını kuşatıcı unsur olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

1212-Rehberlik

Eğitimin esas unsurlarında ve öğretmenin vasıflarından biri de rehberliktir. Bu sebeple rehberliği eğitimden ayrı düşünmek mümkün değildir. Eğitim teşekküllerinin başlıca gayesi, talebeleri kabiliyet ve istidatlarına göre akademik ve meslekî sahalara sevk etmektir.

Rehberlik kendisine, ferdî farklılıkları ortaya çıkartmayı, özgeçmişlerden kaynaklanan meselelerin tesbit, teşhis ve çözümünü hedef almıştır. Tarihimiz ve kültürümüz yeni nesillere, örgün eğitim vasıtasıyla, millî vasıflar ile donatılarak, beynelmilel standartlara munasip, bilgi, beceri ve tekniklerin kazandırılmasına teşvik eder.

Rehberlik denen kominikasyon hattının bir ucunda talebe, diğer ucunda öğretmen bulunur. En net ve kalıcı, en tesirli ve rantabl irtibat bu iki unsur arasında temin edilir. Parkına ister varılsın ister varılmasın, talebenin en yakını öğretmendir. Bu sebeple öğretmen her an tetikte bulunmalıdır. Öğretmen günümüz Türkiye'si'nin umumî politikalarını, iktisadî ve içtimâî değişimlerini yakından takip etmelidir. Diğer yandan cemiyetlerin değişen ve gelişen ferdî ihtiyaçlarını, alâka sahalarını ve rehberlik mevzuundaki nihâî gelişmeleri takip etmelidir. Bunlarla alâkalı muhtelif müşahede, müzakere ve kayıt tutmak suretiyle not almak teknik ve tatbikatlarını bilmelidir. Hâsılı, öğretmen cemiyetin gören gözü, işiten kulağı, düşünen beyni olmak için gayret göstermelidir.

Öğretmenin, millî eğitimin gayesi olan müşterek tarihî ve içtimâî bilgilerin aktarılması, hedeflenen bilgi ve becerilerin kazandırılması, arzu edilen davranışlara mâlik kılınması gibi mevzularda muvaffak olması; öğretmenin de yetiştirilirken temel öğrenme ve öğretme ilke ve tekniklerinden faydalanılmasına ve ferdî farklılıkların gözönünde

bulundurulmasına bağlı olduğu unutulmamalıdır. Bu münasebetle, öğretmenler içtimaf ve fikri açıdan, ders içi akademik ve meslekî rehberlik ilkeleri gözönünde bulundurularak yetiştirilmelidir.

1213-Genel Kültür

Akademik konu öğretmenlerinin yetiştirilmesinde öğretim konusu ile genel kültürün iç içe olması bazı üstünlükler sağlar. Bu sebeple bu tür öğretmenlerin yetiştirilmelerinde öğretim konusu- genel kültür gelişmelerine pek rastlanmaz. Öte yandan meslekî ve teknik öğretim için öğretmen yetiştirmeyi gaye edinen programların hazırlanmasında, genel kültürün ve pedagojik formasyonun teknik konularla nasıl bir denge içinde bütünleştirilebilecekleri öteden beri süregelen bir tartışma mevzuudur. Genel kültür seviyesinin yükseltilmesi eğilimi, öğretim vetiresi aynı kaldığı taktirde, atelye ve meslek dersleri ile pedagojik formasyon kazandıran derslere ayrılacak süreyi kısaltma zorunluluğu doğurmakta, sürüşmälere sebep olmaktadır. Mays, öğretmenin başarısına müsbet tesir eden diğer unsurlar eşit olduğu taktirde geniş ve köklü bir genel eğitim özgeçmişine sahip olan öğretmenler diğerlerinden daha başarılı olmaktadır (20), diyor.

Öğretmenin öğretim konusundaki ve genel kültürdeki yetiştirkinliği ile öğrencilerin yetiştirkinlik seviyeleri arasında yakın bir irtibat olduğu ileri sürülmektedir. Buna göre, öğretmen yetiştirkinliğinin öğrencinininkinden çok yüksek olması hâlinde öğretimin tesiri azalmaktadır. Çünkü bu vaziyette öğretmen talebelerini küçük görme eğilimi göstermekte, öğretime kâfi ehemmiyeti ve titizliği göstermekten kaçınmaktadır. Öte yandan öğretmen ile talebe arasındaki yetiştirkinlik farkının az olması yada bir fark bulunmaması, talebelerin öğretmene karşı güvenlerini azaltmakta, ona karşı olan tutumlarına menfî tesir etmektedir(21). Fryer'e göre teknik eğitimde öğretmenden beklenen genel kültür seviyesinin tesbitinde en güvenli kural, öğretmenin bu sahadaki yetiştirkinliğinin en az talebesininki kadar olmasıdır (22).

Teknik öğretmenlerin genel kültür bakımından şu yetiştir-

kinliklerde olması beklenebilir:

- Millî eğitimin temel ilkelerini kendine mâl etmiş ve bunları tatbik seviyesine ulaşması,
- Millî menfaatleri her türlü şahsî çıkarların üstünde tutması,
- Millî eğitim sisteminin gayelerini bilmesi ve kendine mâl etmesi,
- Okuduğunu anlaması, fikirlerini düzenli bir biçimde sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmesi,
- Teknik eğitimin, eğitim sisteminin bütünlüğü içindeki yerini, irtibatını bilmesi ve kültürel merakının olması(23).

Umumî olarak bakılırsa, bu hususlarda bir görüş birliğinin bulunduğu söylenebilir. 1967 senesinde yapılan Teknik Eğitim için Beşerî ve Fizikî Kaynaklar konulu bir milletler arası toplantıda, meslek ve teknik öğretmenlerinin yetiştirilmesinde kabul edilen ilkeler aşağıda belirtilmiştir:

- Umumî olarak sanat okulları için teknik öğretmenlerin ve atelye öğretmenlerinin yetiştirilmesinde, öğretmenliğini yapacakları okulun en az bir üst seviyesinde bir öğrenim esastır.
- İş güvenliği tedbirleri, iktisat, endüstriyel istihlal ve bakım işlemlerinin tatbiki ile organizasyonu dahil olmak üzere, endüstrideki çalışma şartları içinde oldukça geniş bir pratik tecrübe kazandırılmalıdır.
- Eğitim ilkeleri ve felsefesi, yetiştirme programlarının planlanması ilkeleri ve tatbiki de dahil olmak üzere umumî ve tatbikî psikoloji, çalısın gençlerin ve endüstrinin içtimaî yapısına hususi bir aşş yapan genel ve endüstriyel psikoloji, fizyoloji ve sosyoloji.
- Tecrübeye dayalı hususi eğitim metodlarını vurgulayan teknik konuların öğretiminde ileri seviyede bir öğretmen ye-

tiştirme programı (24).

Endüstriyel öğretim programları için öğretici kadronun yetiştirilmesi ile alakalı milletlerarası bir toplantıda, endüstriyel meslek ve teknik öğretmenlerden beklenebilecek yetişkinlikler şöyle belirtilmiştir:

- Öğreteceği sanat dalında tam bir teknik ve sanat öğrenimi görmüş olmak,
- Sanatında uzunca süren bir endüstri iş tecrübesine sahip olmak,
- Öğretmen olmak için hususi bir öğrenim görmüş olmak,
- Yetiştireceği kişilerininkinden mümkün olduğu kadar daha yüksek bir genel öğrenim görmüş olmak (25).

122-Meslekî Vasıflar

Teknik öğretmen, endüstrinin ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve iş alışkanlığı ile, ferdin kabiliyetleri , arzuları ve istidatları arasında bir paralellik tesis edebilmeli; ferdin, iktisadî hayatın istihdamda güçlük çekmeyeceği vasıflarla mücehhez olmasında yardımcı olabilmelidir. Bu yardımın müsbet tesiri ise daimîliği ile doğru orantılıdır.

Teknik öğretmenin, ferdin iş alışkanlığı, bilgi ve beceri kazandırılması hususundaki hedeflerine ulaşması; öğretim araç ve gereçlerini, takım ve aletlerini, makine ve techizatlarını, fizikî imkânları kullanabilmesi ve öğretim teknik ve metodlarının bütününe müdrik olması ile mümkündür.

Öğretmenin, endüstrinin rantabil hâle getirilmesinde ve disipline edilmesindeki rolü bu belirtilen hususlar ile açıklık kazanmaktadır. Unutulmamalıdır ki; insan alışkanlıklarını, öğrenme vetiresi içinde kazanır. Öğrenme düzensiz ise alışkanlıklarda düzensiz ve rasgele olur. Alışkanlığın ise muvaffakiyetteki rolü aşikârdır.

Diğer yandan teknik öğretmen, Türk Millî Eğitim Sistemi'nin bütünlüğü içinde ve planlanan hedefler istikâmetinde, talebeleri meslekî ve teknik sahalara sevk edebilmelidir. Bu talebelerin yetiştirilmesi ve lüzumlu meslekî vasıfları kazanmaları için akademik ve pratik kıymetleri bulunan teknik öğretmenleri yetiştirebilecek öğretim üyelerinin ihtiyacı mevzuu ortaya çıkmaktadır. Yukarıdan beri sayılagelmekte olan hususiyetleri ihtiva eden meslekî ve teknik eğitim sistemi, yurt içi ve yurt dışı eğitim birimlerinde öğretmen yetiştirilmesi konusunda tatbik edilmekte olan metodların tetkiki ve teorik bir planın müşahhas hâle getirilip, tatbikat sahasına konulmasıyla mümkün olabilir.

1221-Pedagojik Formasyon

İyi öğretmen olmanın, pedagojik formasyon almış olmakla bir alakasının bulunmadığı, bilen insanın öğretebileceği görüşüne zaman zaman şahit olunmaktadır. Böyle düşünenler, öğreteceği sahada kâfi bilgisi ve genel kültürü olan herkesin öğretmenlik yapabileceğini, iyi öğretmen olmak için Allah vergisi istidat ve kabiliyete ihtiyaç olduğunu iddia ederler. Bu görüşlere karşılık aşağıdaki görüşler ileri sürülebilir:

- Öğretmenlik sadece bilgi aktarma vetiresi değildir. Gencin fizikî ve ruhî gelişimi, cemiyete faydalı ve ahenkli davranışların geliştirilmesi ve gençlerin sevinde öğretim ile eğitim birlikte düşünölmelidir. Sevk ve rehberliğin kendine has tekniğı, sırası, biçimi, kıstasları, hudutları, metodları ve ilkeleri vardır. Bunlar öğretmen adayına ancak pedagojik bilgi ve formasyonla kazandırılabilir.
- Öğretim esnasında başgösteren muhtelif ve beklenmedik tezahürler karşısında en münasip eğitim ve öğretim tedbirlerini almak lâzımdır. Bu kendi kendini deneme ile öğrenilebilecek yada bir öğretmenin yanında bir çıraklık devresi geçirmek suretiyle öğrenilmesi kolay olan bir yetişkinlik değildir. Bu yetişkinliğin kazanılması ancak pedagojik bilgi ve formasyon ile mümkündür.
- Her meslek ve sanat için istidat ve kabiliyet şarttır. Eğer öğretmenliğı sadece yaradılıştan istidatlı kimselere bıraksa idik acaba bu şarta sahip kaç kişi bulabilirdik. Eğitim ve öğretimle, istidatları ortaya çıkarmak, kabiliyetleri geliştirmek, bilineni yeniden aramağa gerek kalmadan ortaya koyarak bilinmeyenlerin aranmasını sağlamak gayesi güdülmektedir.
- Ruhî ve fizikî büyüme çağında olan gençleri sevk ve idarenin, onları ihtiyaç ve alâkalarına münasip biçimde ça-

lıştırmanın, onlara rehberlik yapmanın, sık sık eğitici müdahalelerde bulunmanın gereği açıktır. Eğitim ancak kendinehas metod ve kaideleri içinde en tesirli ve çabuk olarak sağlanabilir. Bunun yolu da pedagojik formasyondur (26).

Yapılan araştırmalar, pedagojik formasyonun, öğretmenin başarısında, öğretim konusundaki bilgisinden daha fonksiyonel olduğunu ortaya koymaktadır. Miller'in tesbitlerinden biri, öğretmenin öğretim metodları ve teknikleri hakkında bilgisinin, öğrettiği kurs ve teknolojisi hakkındaki bilgisinden daha fonksiyonel olduğu biçimindedir (27).

Öğretmenin muvaffakiyete ulaşmasını temin eden unsurları tesbit etmek maksadı ile, okul idarecileri, öğretmenler ve öğretmenler kurullarının yaptıkları müşterek bir çalışma "İyi Öğretmen Kimdir?" adlı bir eserde toplanmıştır. Yapılan araştırmaların taranması ve verilerin derlenmesi biçiminde yürütülen çalışmanın bazı ehemmiyetli noktaları şunlardır:

- Öğretmenin münevver bir insan olması lâzımdır. Ancak münevver olmak başarılı olmak için tek başına kâfi değildir.
- Öğretim konusuna hakim olmak ehemmiyetli olmakla birlikte bu, iyi öğretmen sayılmanın ana şartı değildir.
- Öğretmenlik bilgisi çok olanlar eğitimde daha tesirli olmamaktadırlar.
- Tesirlilik önceleri tecrübe ile hızla artmakta, beşinci seneden sonra artış yavaşlamakta, onu takip eden 15-20 senede pek az değişiklik olmaktadır. Ondan sonrada azalma eğilimi göstermektedir (28).

Struck, teknik öğretmenler için öğretmenliğe hazırlık programına katılmayı lüzumlu görmektedir. Meslek öğretmenlerinin meslekî yeterliliklerinin ehemmiyetli bir husus olduğunu belirtirken şu görüşlere yer vermektedir:

"Bir kimsenin sanatında becerikli olması başka, bildiklerini ve yapabildiklerini başkalarına öğretebilmesi başka şeydir. Üstelik orta öğretim talebeleri ile yetişkinler arasında fark vardır.

Meslekî teknik eğitimde sanat dalları değiştikçe öğretimin muhteviyatı da değişir. Bu sebeple bir öğretmen, mesleğini tahlil edebilmeli, yeni öğretim araçları geliştirebilmelidir. Kursların muhteviyatını kararlaştırabilmeli, öğretimin yapısı gereği öğrenmenin çoğu ferdî olarak yürütüldüğünden öğretim yapıları geliştirebilmeli, grup öğretimi planlayabilmelidir.

Teknik öğretmen adaylarına okul atelye ve laboratuvarlarının nasıl planlandığı; alet ve edevatın en iyi biçimde nasıl düzenleneceği, alet ve malzemenin nasıl sipariş verileceği; laboratuvar, atelye ve sınıfların nasıl idare edileceği öğretilmelidir. Öğretme ve öğrenmenin temel yasaları incelenmeli, öğretmenin çok çeşitli metodlarına aşinalık sağlanmalıdır. Öğretim metodları öğretmenlerin öğretim vasıtalarıdır ve çeşitlerine ihtiyaç duyacaktır" (29).

Mays, atelye öğretmenlerinden beklenen yetişkinlikleri şöyle sıralamaktadır:

- Bir kimse öğretmenliğe başladığında öğreteceği sanatı iyi bilmelidir. Ancak sanatındaki bilgi ve becerisinin kâfi olup olmadığının, usta olarak endüstrideki iş tecrübesi ile ölçülmesi tek başına kâfi değildir. Bu kıstas tatbikatta gerçek durumu göstermemekte ve istismara uygun olmak gibi mahsurlar doğurmaktadır. Bu sebeple yazılı ve tatbikî bir seçme imtahanı yapılmasında fayda vardır.
- Sanat dalının teknolojisini iyi bilmelidir. Öğretmekte olduğu becerilerin niçinlerini, dayandıkları ilmi ve cebri ilkeleri anlamalı ve anlayabilmelidir.
- Bir insanın nasıl öğrendiğini, becerileri nasıl geliştirdiğini bilmelidir.

- Öğrenme psikolojisini ve tatbikatını bilmeli, öğretimi ilmi-
liği denenmiş metodlarla sürdürebilmelidir.
- Talebelerinin güçlüklerini anlayabilmelidir.
- Sanatının içtimâî ve iktisadî manasını, endüstrinin yapı-
sını bilmeli, okulda ona öğrenme isteği ve merakı aşıl-
malıdır.
- İyi bir öğretmen olma arzusuna, öğretmenlikten gerçek zevk
alma duygusuna sahip olmalıdır.
- Sanatındaki işlemleri beceri ile yaparak gösterebilmeli
talebelerde, yaptıkları işleri tahlil etme alışkanlığını
geliştirmelidir.
- Konusunu tesirli bir biçimde anlatabilmeli, talebesinin
alâkasını sürdürebilmeli ve içtenlikle öğretme çabası gös-
termelidir.
- Diğer öğretmenlerle, idarecilerle ve çevredeki işveren-
lerle işbirliği yapabilmelidir.
- Talebelerinin vardıkları noktayı iyi değerlendirebilme-
lidir (30).

Buraya kadar belirtilen görüşlerin ışığında, endüs-
triyel meslek öğretmenin pedagojik formasyon bakımından
sahip olması gereken yetişkinlikler şunlar olabilir:

- Öğrencilerin biyolojik ve psikolojik gelişmesini, bilgi
ve becerileri nasıl kazandıklarını, onların ihtiyaçlarını
ve güçlüklerini bilir, ferdî farklılıkları bilir.
- Öğretme ve öğrenme yasalarını, öğretim metodlarını ve tek-
niklerini bilir ve bunları teorik ve pratik öğretime
tatbik edebilir.
- Sınıf ve atelye çalışmalarını iyi olarak planlayabilir,
disiplinli ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturabilir.
- Atelye ve sınıftaki davranışları müsbettir, çeşitli öğ-
retim araç ve gereçlerini hazırlamasını ve yerinde kul-
lanmasını bilir.

- İçtimaî yapıyı ve insan ilişkilerini anlar, çevresindeki-
lerle iyi ilişkiler kurmasını ve bunu sürdürmesini bilir.
- İyi bir müşahittir, talebelerine rehberlik yapabilir.
- Öğretme arzusu ile doludur.
- Tatbikî ve teorik çalışmalarını isabetli değerlendirebilir
(31).

1222-Brans Hakimiyeti

Bir öğretmeni muvaffakiyete götüren başlıca unsurları inceleyen Selvidge, öğretim konusundaki bilginin ve konuya hakimiyetin çok ehemmiyetli olduğunu ifade etmektedir (32). Aynı görüşü diğer birçok eğitimci ve düşünürde paylaşmaktadır. Bu görüş o kadar yaygındır ve o kadar benimsenmiştir ki, öğretmen adayının isabetli seçilmesine ve yetiştirme programlarının yapılmasına büyük nisbette tesir etmiştir ve etmektedir. Öğretim konusundaki geniş bilginin, öğretmenin muvaffak olmasını emniyet altına almaya yetmeyeceğine inananlar bile, öğretmen yetiştirmeyi biraz psikoloji bilgisi ve öğretmenlik tatbikatı ile sınırlama eğilimi görülmüştür. Birçok hâllerde öğretmen adayının öğretim konusundaki akademik bilgisi, meslekî yetiştirme programları için tek önşart olmuştur (33).

Öğretim konusunu bilmenin, bir öğretmenin muvaffakiyetinde ehemmiyetli bir yeri olduğuna şüphe yoktur. Ancak bu bilgiyi tahlil edebilme ve münasip öğretim ünitelerine ayırabilme, öğrenenin kaidelerini bilme ve bunları titizlikle tatbik edebilme de aynı mertebede ehemmiyetlidir.

Selvidge, "bir evin tesisatı çok iyi aydınlatma aygıtları ile donatılmış olabilir, ancak voltaj daimî olarak değişmekte ise aydınlatma kifayetsiz olur" demektedir. Ona göre, fert, öğretim konusu ve metodlarında iyi yetiştirilmiş olabilir ama gerekli şahsî vasıflara sahip değilse öğretim yeterince tesirli olmayabilir (34). Bu ifadeden "öğretmen doğar yetiştirilmez" deyiminin doğrulandığı neticesini çıkartmak hatalıdır. Yaradılıştan öğretmenlik vasıflarına sahip olmayanların, nasıl bir meslekî yetiştirme programı tatbik edilirse edilsin muvaffak

olamayacakları neticesini çıkarmak daha doğru olur. Öğretim konusunu çok iyi bilen bir öğretmen, kendisine çok basit görüldüğü için en temel bilgileri talebeye vermeyi ihmal ettiğini çok geç farkedebilir. Hakikatte sınıfta çok şey söylemiştir ama, bunları belli bir sistem içinde söylemediği için öğretimi muvaffak olmamıştır. Bu, bilhassa tecrübesiz öğretmenlerin sık sık karşılaştığı bir vaziyettir ve umumiyetle büyük bir şaşkınlığa yol açar. Başkalarını tarafından öğretim ilkelerinin nasıl tatbik edildiğinin müşahedesi ve bu ilkeleri öğretmen adayına bizzat tatbikine imkân verilmesi suretiyle bu hata önlenabilir.

Meslekî yaygın eğitimde endüstriyel meslek öğretmenlerinin öğretim konusu, pratiğe dönüktür. Bu sebeple öğretim sahasındaki yetişkinlik deyince öğretmenin sanatındaki beceri seviyesi ile teorik teknik bilgileri anlaşılmalıdır. Sanat öğretmenlerinin mekanik becerilerinin ehemmiyeti üzerinde birçok meslekî eğitimciler ehemmiyetle durmuşlardır.

Mc Carthy "beceri ve muhakeme geliştirecek olanlar hakkındaki ilk düşünce meslekteki tecrübesi olmalıdır" demektedir (35). Doğan, ilgili yayınları taradıktan sonra "iyi bir atelye öğretmeni yetiştirecek bir meslek öğretmeni hazırlama programında en mühim unsurun sanat tecrübesi olduğunu kabul etmek mantıkî bir sonuç olarak görülmektedir" kanaatine varmıştır (36). Bu kanaatin bütün eğitimci ve araştırmacılarca paylaşıldığı anlaşılmalıdır.

Bir sanat dalında iyi yetişmiş bir ustanın, iyi bir atelye öğretmeni olacağı kanaati yaygındır. Oysa ki bu her zaman doğru olmaz. Yetişkin usta, kendisinin nasıl öğrendiğini unutmuş olabilir. Bir kutup bilgini yolculuğa çıkmadan evvel adamlarını soğuk ısırmasına karşı yetiştirme teklifini kabul etmedi. Ona göre, kendisi bu konuda o

kadar iyi yetişmiş ve tecrübe sahibi olmuştur ki, böyle bir yetiştirme için öğrenme vetirelerinin neler olduğunu artık unutmuş ve talebelerle tesirli bir iletişim kurması mümkün değildi. Bu sebeple adamlarını kendisi adına bir başkasının yetiştirmesinde ısrar etti (37). Bu konuda Fryer, şu görüşleri ileri sürmektedir: Sanatını başkalarına kolayca öğreteceğine inanan sanatının ehli bir ustanın, önce verdiği talimatlarla talebeleri şaşırttığına, onların cesaretlerini kırdığına, sonra da beceriksizlikleri için onlara ç ıkıştığına şahit olanlar çoktur. Sonunda daha kolay olduğu için işi kendisi yapmakta karar kılar, yapmakta olduğu yetiştirme kendisine doğru aleti vermediği için talebelerine bağırma dönuşür. Sanatında iyi bir usta olanın daima iyi bir yetiştirici olacağı inancı bir çok kimse tarafından benimsenir. İkinci dünya savaşı sırasında havacı yetiştirmek için açılan kurslarda en iyi havacılar öğretici olarak görevlendirilmiştir. Ordu bunların en iyi öğretici olmadıklarını acı ile öğrendi. Ehemmiyetli bir muvaffakiyet unsuru unutulmuştu. Bu, başkalarını yetiştirmekten hoşlanma duygusudur (38).

Jones ve Thayer, iyi bir ustanın iyi bir atelye öğretmeni olacağı, atelye öğretmenlerinin teorik ders öğretmenleri kadar zeki olmadıklarının ve onlar kadar öğrenim görmelerinin gerekmiyeceği anlayışına karşı çıkmaktadırlar. Onlara göre eğer meslekî teknik eğitimin sahip olduğu potansiyel ile inanılıyorsa atelye öğretmenleri için diğer öğretmenler seviyesinde profesyonel bir hazırlık sağlanmalıdır (39).

Buraya kadarki tartışmalardan, endüstriyel meslek öğretmeni için öğreteceği sanat dalında yetişkin usta seviyesinde beceri sahibi olmasının gerekli olduğu ancak bunun tek başına kâfi sayılamıyacağı noktasına varılabilir. Sanat

dalındaki becerinin teorik teknik bilgilerle, analiz tekniği, öğretim vasıtaları, atelye ve sınıf idaresi, atelye ve laboratuvar planlaması, program geliştirme gibi mesleki bilgilerle desteklenmesi mecburiyeti vardır. Buna göre endüstriyel meslek ve teknik öğretmenin öğretim sahasında şu yetiştikliklere sahip olması gerektiği söylenebilir:

- Öğreteceği sanat dalında bütün becerileri yaparak, talebelere gösterebilecek seviyede tatbikat tecrübesine sahip olmak,
- Sanatının teknolojisini bilmek,
- Yaptığı işin analizini yapabilmek ve talebelerine işlerini analiz etme ve ona göre planlama alışkanlığı kazandırarak,
- Öğretim vasıtalarını geliştirip kullanabilmek,
- Atelye ve sınıf idaresinin ilkelerini bilip, tatbik etmek
- Atelye ve laboratuvar planlamasını ve tatbikatını bilmek,
- Sanatının içtinaî ve iktisadî kıymetini bilmek ve onunla gurur duymak (40).

1223- Öğretim Teknik ve Metodları

Vasıflı bir öğretmenin her dersin öğrenmesinin zamanını en iyi kullanacak biçimde planlaması lâzımdır. Ders planlaması dersin gayelerine münasip, her çeşit eğitim faaliyeti ile alâkalı olup, sınıftaki fertlerin herbirininin alâka ve ihtiyaçlarına cevap verecek kapasite ve esneklikte olmalıdır. Bu münasebetle vasıflı bir öğretmenin, öğretim teknik ve metodlarını anlaması ve yerinde kullanabilmesi lâzımdır.

Bu sebeple;

- Hatasız ve anlaşılır bir biçimde konuşması,
- Öğretilecek mevzuların bilgi seviyesini talebelerin anlayabilecekleri biçimde organize etmesi,
- Mühim kısımları pekiştirmesi,
- Ders mevzularını ehliyetli olarak, yaparak göstermesi,
- Sınıfta disiplin kurması,
- Talebelerin alâkasını üzerine toplaması,
- Ders mevzuunu tamamlamaktan çok, o dersin öğretilmesine ehemmiyet vermesi,
- Dersi verirken kullanılacak metodları bilmesi,
- Temrin ile imâlat arasında muteber bir denge kurabilmesi,
- Ders planını hazırlayabilmesi,
- Ders planını hem bilgi hem beceri öğretimine tatbik edebilmesi,
- Talebelerin eriştiği bilgi ve beceri seviyesini ve çalışmalarını değerlendirebilmek için yapacağı işleri bilmesi ve tatbik etmesi icâbeder (41).

Bir mevzunun öğretiminde muhteviyat ile metod ve teknikler arasında bir ahenk bulunmalıdır. Aksi hâlde öğretimde başarısızlığa düşülür. Öğretim metodlarının, öğretimdeki yerini ve ehemmiyetini idrak edemeyen öğretmenler, muvaffakiyetin düşmesini sadece zaman, araç-gereç kifayetsizliğine

ve program kısımlarına bağlarlar.

Unutulmamalıdır ki, öğretim metodunun, dersin mevzuuna ahengi, öğretim faaliyetine doğrudan tesir eder;

Meslekî Yetişkinlik : Y,

Öğretim Faaliyeti : F,

Öğretim Teknikleri : T olsun.

$F = Y \times T$ biçiminde formülize edilebilir.

Teknik öğretmenlerin yetiştirilmesinde ülkeden ülkeye bazı farklı metodların tatbik edildiği görülmektedir. Fakat umumî bir görüşle, bu öğretmenlerin mesleklerine hakiyetleri ile öğretim tekniklerindeki yetişkinliklerinin, öğretim faaliyetlerine büyük nisbette tesir ettiği söylenebilir. Öğretecekleri sanattaki yetişkinlikleri kâfi seviyede olmayanlar, ne öğreteceklerini bilmediklerinden başarısız olurlar. Öğretim tekniklerini bilmeyenler de nasıl öğreteceklerini kararlaştırmakta güçlük çekerler, talebeler mevzunun muhteviyatını ya idrak edemezler veya gerekenden fazla bir çaba harcamak zorunda kalırlar.

1224-Keşif ve İcad :

Vasıflı bir öğretmen, öğretim esnasında kullanacağı metodu, sınıf seviyesine ve fertlerin vaziyetine göre seçer. Dikkat ve alâka azalmalarına karşı uyanık olup, yanlış anlama ve anlatmaya yer vermez. Öğretim metodunu değişik fertlere veya sınıflara göre daimî olarak değiştirerek ve geliştirerek kullanır. Öğretim esnasında talebelerin geçmiş hayatlarıyla, tecrübeleriyle alâka kurarak, münasip metodla mevzuları işler. Öğretmen-talebe ilişkilerini iki taraflı işleterek, daimî bir iletişim kurar. Keşif ve icad, öğretmen tarafından bir prensibin gösterilmesine yardım edecek kabiliyetli talebeleri teşvik edici bir unsurdur. Öğretmen talebelerin alâkalarını, kabiliyetlerini açığa çıkarıcı muhtelif projeleri ortaya koyucu ödevleri verebilme kabiliyetine haiz bulunmalıdır.

12-25-Değerlendirme

Değerlendirme, öğretim vaktisinde daimî olarak yapılmalıdır. Vasıflı öğretmen, öğretimin her safhasında talebelerin öğretime mevzu olan mefhumu, becerileri ne nisbette öğrendiğini anlamak için her türlü çabayı gösterir.

İntahan yapmaktaki gaye, talebelerin muvaffakiyet ve muvaffakiyetsizliklerini sınıflandırmaktan ziyade, işlenen mevzunun hangi seviyede öğrenildiğini belirliyerek, öğretmene, yeniden öğretimin icabedip etmediğini göstermektir. Bu ehemmiyetine binaen, ölçme ve değerlendirmenin, ders başlarken ilk günlerde öğretmen tarafından açık, seçik ve doğru olarak gayelerinin anlatılmasında büyük fayda vardır.

1226-Öğretme Arzusu

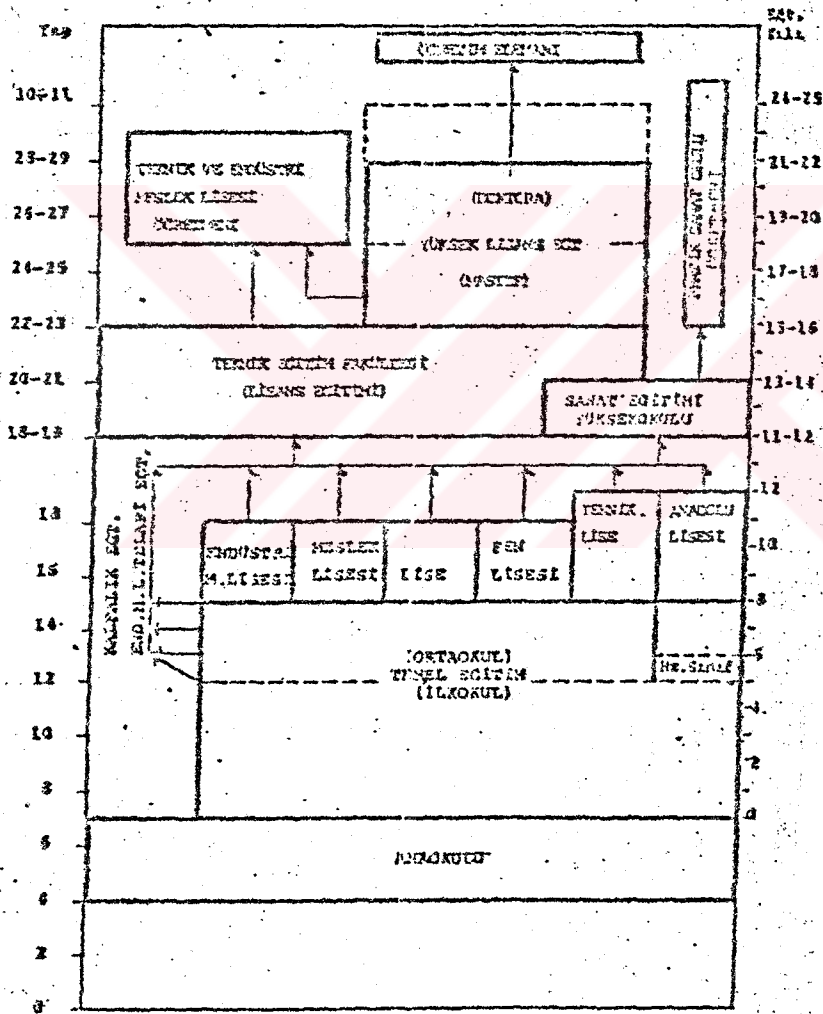
Öğretmen senelerce ömrünü verdiği mesleğini sevmek mecburiyetindedir. Öğretmenin programların şart koştuğu, davranış değişikliklerini talebelere kazandırması, çocukları ve mesleğini sevmesiyle olur. Öğretmen, talebelerden beklenen davranışı kazanıncaya kadar sabırla lüzumlu açıklamaları ve gösterileri yaparak, tatbikatlara nezaret etmelidir. Bunların öğretmen üzerinde bir bıkkınlık husule getirmemesi icabeder. Her mevzu, öğretmen tarafından alâkayı celbedici bir biçimde, ihmâl edilmeden, en ciddi şekilde anlatılmalıdır. Öğretimden istenen neticenin alınabilmesi için öğretmenin alâkasının, ne öğrettiği üzerinde değil, fakat talebelerin ne öğrenmekte oldukları üzerinde yoğunlaştırılması lâzımdır.

Teknik öğretmenin bilgisini arttırabilmesi, atelye ve laboratuvarlarda öğretim esnasında hakkıyla görevini yapabilmesi için lüzumlu bilgi ve tatbikatların analizini yaparak, alâkalı yayınların incelenmesi ile mümkün olur.

2-Teknik Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Türkiye'deki teknik öğretmen yetiştirme sistemi, çizelge-1'de görülmektedir (42).

Çizelge 1 : Teknik Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere; teknik ve endüstri meslek liselerinde vazife yapacak öğretmenlerin, Teknik Eğitim Fakülteleri'nden, pratik sanat okullarında va-

zife yapacaklarına ise sanat eğitimi yüksek okulundan mezun olmaları icâbeder.

İstanbul'da Marmara, Ankara'da Gazi, Elazığ'da Fırat Üniversitelerine bağlı olarak faaliyet gösteren üç tane teknik eğitim fakültesi ve G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi'ne bağlı bir tane Sanat Eğitimi Yüksek Okulu mevcuttur.

Çizelge-1'de görüldüğü gibi, lüzumlu imtahanları kazanmak suretiyle her türlü lise çıkışlılar, öğretmen yetiştiren bu müesseselere devam etme hakkına sahiptirler. 3308 sayılı kanuna göre lüzumlu çıraklık, kalfalık ve endüstri meslek lisesi telâffi eğitimini başarıyla tamamlayanlar ve yapılan imtahanlarda muvaffak olanlar da, teknik öğretmen yetiştiren bu müesseselere devam etme hakkını elde ederler.

Sanat eğitimi yüksek okulunu muvaffak akıyetle bitirenlerin belli bir yüzdesi (%70 not ortalaması olan ve ilk 50'ye giren talebeler) imtahana tâbi tutulmaksızın, Teknik eğitim fakültelerine devam etme hakkına sahip olurlar ve bunların intibakları, bazı dersleri almak şartıyla fakültelerin üçüncü sınıfına yapılırlar. Fakültelerin ilk iki sınıfını muvaffakiyetle tamamlamış bulunan talebelere ise istedikleri taktirde önlisans diploması verilmek suretiyle, pratik sanat okullarında, vazife almaları imkânı sağlanır. Bunların yanı sıra, lüzumlu şartlara sahip olmak kaydıyla fakülteler arasında ve fakülteler ile sanat eğitimi yüksek okulu arasında yatay ve düzey geçişler yapılabilir. Bahsi geçen bu fakültelerin ve yüksek okulun kuruluş yılları, ana bilim dalları (öğretmenlik programları), öğretim elemanı ve anabilim dallarındaki talebe sayıları çizelge-2'de verilmiştir.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı yetkililerine göre "orta dereceli teknik okullara, kalkınma planı hedefleri doğrultusunda öğrenci alınabilmesi için, bu okullara

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Çizelge 3: Teknik Eğitim Fakülteleri Öğretim Elemanları ve Anabilim Dallarındaki Öğrenci Sayıları

	Gazi Ünl.	Marmara Ünl.	Farak Ünl.	Gen. Toplam	G.Ü. Tek. Eğt. Fak.	Gen. Toplam
	Fak. Eğt. Fak.	Fak. Eğt. Fak.	Fak. Eğt. Fak.		Fak. Eğt. Fak.	
Kuruluş Yılı	1937	1976	1984	-	1975	-
Profesör	7	5	1	13	-	13
Doçent	-	5	11	6	-	6
Yrd. Doçent	2	6	3	11	-	11
Öğretim Görevlisi	31	52	19	102	23	176
Araştırma Görevlisi	43	25	6	74	-	74
Diğer	3	3	1	7	-	7

1986 Sonu İtibarıyla Öğrenci Sayıları

Araştırmacı Öğrencisi	119	-	-	119	96	276
Elektrik	443	545	-	988	146	1174
Elektronik	246	141	-	407	-	407
Doküman	159	-	-	159	-	159
Metaller	265	176	146	587	277	764
Model	114	-	-	114	-	114
Tarifiye	330	338	-	668	137	835
Makina Reviz	182	155	-	337	-	348
Tesisat	167	88	-	255	-	255
Motor	239	-	125	364	-	364
Yapı Eğitimi	248	-	141	389	-	389
Matematik	-	126	-	126	-	126
Doküman	-	106	-	106	-	106
Eğitimsel	-	103	-	103	-	103
Boya-Appre	-	102	-	102	-	102
Kalıpçılık	-	-	-	-	-	156
Bilgisayar Tek. Öğr.	-	23	-	23	196	22
TOPLAM	2606	1913	422	4941	802	5743

KAYNAK : 1983-1984-1985-1986 ÖSYM Sonuçları.

öğrenci yetiştiren öğretim kurumlarının sayılarının ve öğrenci kapasitelerinin artırılması gerekmektedir." (MEGSB, 1986-2). Bunun yanısıra aynı yayında 1975 yılında 4000 adet olarak belirtilen teknik öğretmen açığının, 1976 senesinde ikinci bir Yüksek Teknik Öğretmen Okulu (İstanbul Yüksek Teknik Öğretmen Okulu) açılmasıyla 2063'e düştüğü, çizelge-3'te görüldüğü gibi 1986 sonesinde tekrar 4877'ye yükseldiğine işaret edilmiştir. Bu açığın sebebinin yalnızca okul adedi ve kapasitelerinden kaynaklanmadığı, teknik öğretmen olarak mezun olanların % 43'ünün orta dereceli teknik okullarda vazife almasına mukabil, %57'sinin özel sektörde veya sanayiye dönük diğer müesseselerde çalışmayı tercih etmelerinin (MEGSB, 1986-2) de tesirinin olduğu bir realitedir (43).

Çizelge 3 : Orta dereceli endüstriyel teknik okullarda son üç eğitim ve öğretim yılındaki öğrenci ve öğretmen sayıları ile teknik öğretmen ihtiyacı.

Eğitim-Öğretim Yılı	Öğrenci	Teknik Öğretmen Mevcut İhtiyaç	
1983-1984	141272	5088	2278
1984-1985	170804	6767	3106
1985-1986	185307	5829	4877

Teknik Eğitim Fakülteleri'nde 17 meslek sahasında öğretmen yetiştirildiği, buna mukabil teknik ve endüstri meslek liselerinde 43 farklı mesleğin öğreniminin yapıldığı, geri kalan 30 meslek sahası iç in bilhassa mühendislik ve mimarlık fakülteleri bağta olmak üzere, sair fakülte ve yüksekokul mezunlarının pedagojik formasyondan geçirilmek suretiyle teknik öğretmen olarak istihdam edilmekte olduğu belirtilmiştir. Çizelge-4'te orta dereceli endüstriyel teknik okullarda çalışan teknik öğretmenlerin kaynaklarına göre son üç yıllık dağılımı görülmektedir (MEGSEB,1986-2).

Çizelge 4: Orta dereceli endüstriyel teknik öğretmen kurumlarımızdaki teknik öğretmenlerin öğretmen kaynaklarına göre son üç yıldaki dağılımı.

Yıllar	Tek. Eğt. Fak.		San. Eğt. Yük. Ok.		Sanat Teknikler Müh. Fak.		Teknik ve Yük. Ok. Mez.		İle diğer Toplam			
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
1983-1984	5033	85,5	656	11,1	40	0,7	61	1	98	1,7	5388	100
1984-1985	5049	89,4	576	8,5	25	0,4	36	0,5	81	1,2	6767	100
1985-1986	4948	84,9	701	12,0	21	0,4	34	0,6	125	2,1	5829	100

Çizelge-4 tetkik edildiğinde, orta dereceli endüstriyel teknik okullarda vazife yapan tekniker, yüksek tekniker, mühendis ve sair okul mezunlarının sayılarının arttığı, buna mukabil, Teknik Eğitim Fakültesi mezunlarının sayılarının ve dolayısıyla katılım nisbetlerinin azaldığı müşahade edilmektedir (44).

3-Teknik Öğretmenlik Eğitiminin Tarihi Seyri

Türkiye'de teknik öğretmenlik eğitiminin nüvesini iki mühim realite oluşturmuştur. Birincisi, bu asrın bağlarında, ülkelerin hayatlarına devam ettirebilmeleri için üretim, üstelikte sanayiye dayalı üretim yapmaları gerçeği idi. Hammadde edinmek ve bulmak ve bunu işleyip yüksek mamül verimini azamî derecesine vardiirmek, hemen hemen bütün ülkeler için umumî bir metod ve gaye olmuştur. İşte bizim bir zamanlar "ziraat mı, sanayi mi?" şeklinde sürüp giden münakaşaları yaptığımız devirde, bu gerçeği ve gayeyi yakalayan ülkeler, ham madde istihsalı ve büyük endüstrinin içine girmişlerdir. Bugün "gelişmiş ülkeler" olarak adlandırılan, bir Federal Almanya, bir İngiltere, bir Birleşik Devletler, bir İtalya, bir Fransa işte bu nevi ülkelerdendir.

Teknik öğretmenlik eğitiminin nüvesini oluşturan ikinci realite ise, Türkiye Cumhuriyeti'nin doğmasına sebep olan 1914-1918, I. Cihan Harbi ve Türk İstiklâl Savaşıdır. Millî istiklâlimize, iktisadî hüviyetimize kavuşmak ve devam ettirmek için endüstrileşmek mecburuyetindeydik. İşte bu gerçek, Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülkenin en mühim meselelerinden birisini oluşturuyordu. Bu ihtiyaçtan hareketle memleketi endüstrileştirmek için harekete geçildi. Zira kaybedilecek zaman yoktu. Endüstrileşme planları yapıldı, enerji faaliyetlerine geçildi, yeni fabrikalar kuruldu. Ancak bu safhada, yürütülen faaliyetler kadar ehemmiyet taşıyan bir başka mesele gündeme geldi. Kurulan endüstriyi tam ve hakikî manasında gerçekleştirmek için lüzumlu olan yapıcı ve yürütücü canlı unsurlar, yani teknik elemanlar meselesi...

Bu safhada ortaya iki görüş atıldı. Birincisi ihtiyaç duyulan teknikelemanların ileri endüstri memleketlerinde yetiştirilebileceği, ikincisi ise bunların memleketimizde

yetiştirilmesi lüzumu idi. İkinci fikir, Maarif Vekilliğinde bir Meslekî Tedrisat Umum Müdürlüğü doğmasına yol açtı ve 1927 yılına tekabül eden bu teessüs ilk zamanlarda oldukça büyük bir hızla işe girişti (45). Endüstrileşmemiz ile alâkalı çalışmalara gösterilen dikkat ve itina, yetiştirme organlarındaki zayıflık sebebiyle teknik elemanlar ile alâkalı çalışmalara gösterilemedi.

Türkiye'de bugünkü adıyla Teknik eğitim fakültesi ilk olarak 1937 senesinde Ankara'da kuruldu. Ülkemizin ihtiyacı olan yüksek tahsilli teknik elemanları yetiştirecek olan bu okul, ancak muhtelif teknik eleman eğitimi merhaleleri katedildikten sonra kurulabilmiştir:

-Avrupa'da Tahsil:

Endüstrileşmesi belli seviyelere gelmiş ülkelerde mühendis yetiştirme fikri, acil olarak lüzumlu idiye de, istenen verimin alınmasına mâni iki sebep vardı. Birincisi o zamanki lise mezunlarının mahdut sayıda olması ve yüksek kabiliyette olan gençleri seçme imkânının olmamasıydı. İkincisi ise Avrupa'dan mühendislik diploması alanların fazla staj yapmadan, memlekete dönme mecburiyetleri ve mühim işlerin başına geçirilmeleri idi. Oysa o ülkelerde yetişen mühendisler uzun bir staj devresi geçirmekte ve tahsil gördükleri branşların her sahasında uzun bir çalışma yapmaktaydılar, ki bu onlara işe başladıklarında büyük bir kolaylık sağlıyordu. Oysa ki bizim mühendislerimiz umumi bilgiler aldıktan sonra ülkelerine dönmek mecburuyetinde olduklarından, çalışmaları esnasında pek çok güçlüklerle karşılaşıyorlardı. Böylece mühendislerimiz ülkenin zihniyetine de çok uyan ve daha makbul sayılan idarî işlere geçmek hevesine kapılıyorlardı (46).

Bütün bu menfî şartlar bizi, teknik elemanlarımızı ve mühendislerimizi kendi memleketimizde yetiştirmemizi

gerktiği noktasına getiriyordu. Böyle bir müessesenin kurulması şu bakımlardan bilhassa lâzımdı:

- Memleketimizde teknik ruh ve havasının teğekkül ettirilmesi lâzımdır. Profesörleri ve talabesiyle ve memleketimize müteallik orjinal mesaisiyle her halkımız ile temasta bulunacak olan bu müessese ile dir ki bu zihniyet teğekkül ettirilebilir.
- Memleketimizin teknik işlerini kontrol edebilecek ve ona faydalı istikâmetler verebilecek olan yine bu müessesedir.
- Yine bu müessese memleketimizin ilk maddeleri ve mamul eg-yası ve her türlü nafia (bayındırlık) işleri üzerinde araştırmalar, etüdler yaparak bir inşad müessesesi olacaktır.
- Bu müessese, memleketimizin malzeme ve işleri üzerinde tetkik yapabilecek elemanları yetiştirecektir(47).

Endüstrilemiş ülkelerin bütün inkâa ve bilgilerini transfer edip burada eğitim yapmak mümkün olmadığından, Avrupa'ya talebe gönderilmeye devam edilecekti.

1941 senesine gelinmişti ve 1927 senesinde beri memleketimizin ihtiyaç duyduğu mühendisleri yetiştirecek yüksek bir teknik okulun kurulması teğebbüs hâlinde kalmıştı. Oysa o günkü şartlarda, senede asgarî 250 yüksek mühendise ihtiyacımız vardı, ki bu rakam işten ayrılmalar ve endüstriyel gelişmeler de hesaba katıldığında ikiye katlanıyordu.

-İstanbul Yüksek Mühendis Okulu:

Memleketin acil ihtiyaçlarından barekottê, Ankara'da bir yüksek teknik okulun inşaa ve tesisine teğebbüs edilmişti. Ancak bu okulun mezun vermesi her hâl-ü kârda 8-9 seneyi bulacaktı. Bu sebeple İstanbul Yüksek Mühendis Okulu'nun talebe ve öğretim kadrosunda arttırıma gidilmesi, laboratuvarlarının o günkü acil ihtiyaca cevap verebilecek seviyeye çıkarılması gerekiyordu. Bulunduğu mevkiiden do-

layı belli sayıda kontenjan arttırımına müsait olan bu okul, kontenjanını 1000'e, mezun adedinide 120ye çıkarmayı planlıyordu. Tabii ki bütün bu planların gerçekleşebilmesi, mâli güçlüklerin aşılmasına bağlıydı.

-Ankara Yüksek Teknik Okulu:

Ankara'da bir yüksek teknik okulun kurulması 1926 yılında, askerî ve sivil ihtiyaçlardan dolayı planlanmıştı. Bu hususta Federal Almanya'da muhtelif teknik okullarla temasa geçilmiş, profesörlere müracaat edilmiş, planlar, projeler hazırlanmıştı. Kurulması düşünülen bu müessese, yapılan projelere göre:

-İnşaat, yol, şimendifer, fabrika binaları, demir ve beton inşaatı ve köprüleri yapacak mühendisleri yetiştirecek bir inşaat fakültesini,

-Elektrik makineleri, tesisatı, elektrik nakil ve tevzii, telgraf, telefon ve radyo işlerinde çalışacak elektrik mühendislerini, makine, motör, teyyare ve gemi inşaatı mühendislerini yetiştiren bir elektro-mekanik fakültesini,

-Muhtelif branşlarda kimya endüstrisinin talep ettiği, kimya mühendislerini yetiştirecek bir sınıf kimya fakültesini,

-Memleketimizin ihtiyaç duyduğu maden izabesi (tesisi), maden inşaat ve işletmesi ve madencilikte kullanılan makinelerin mühendislerini yetiştirecek olan bir maden fakültesini ihtiva edecektir (48).

Bu okulun aslî iki vazifesinden biri ihtiyaç duyulan mühendisleri yetiştirmek, diğeri ise umumî ve teknik sahalarda araştırma yapmaktır.

-Teknik Okul:

Yüksek mühendisler tarafından hazırlanan plan ve projeleri tatbikat sahasına koyacak ve yapılacak teknik işlerin imalât ve inşaat resimlerini hazırlayacak ve tatbik

ettirecek teknik mühendisler ve teknisyenler gibi ikinci derecede teknik elemanlara da ihtiyaç vardır. İstanbul'da ilk adı Kondüktör Mektebi olan, daha sonra Nafia Fen Mektebi adını alan bir okul bulunuyordu. Bilâhere bu okul, makine ve elektrik şubeleride ilâve edilmek suretiyle Teknik Okul'a dönüştürüldü. Burada pratik çalışmalara Yüksek Teknik Okulu'ndan daha fazla ehemmiyet verilmekteydi. Okulun ilk etapta 1000 kişi olarak tesbit edilen talebe kadrosu daha sonra 1500 olacak biçimde planlanacaktı. Bu okulun, Ankara'da kurulacak olan bir benzeri ile senede 500-600 mezun vermesi düşünülmüştü. Okul, inşaat, makine, elektrik, kimya, maden gibi branşları ihtiva ediyordu(49).

-Eyyare Motör Usta Okulu:

Çelişen ve değişen dünya şartları uçak motorları mevzuunda bir çalışma sahasını ve tabiatıyla okulunu lüzumlu kılmıştı. Bu sebeple çok fazla bilgi, teknoloji ve hassasiyet gereken bu mevzuda çalışmalar yapılmaktaydı. Burada eğitim göreceklelerin, sanat okulu mezunlarından kabiliyetli olanların içinden seçilmesi ve üç senelik bir eğitime tâbi tutulması ve 100 kişilik bir kadro ile senede 25-30 mezun verilmesi planlanmıştı(50).

-Erkek Meslek Öğretmen Okulu:

Erkek sanat okullarında verilen dersler iki grupta telâkki edilmektedir. Birincisi kültür dersleri, ikincisi meslekî derslerdir. Kültür dersleri, umumî kültür dersleri öğretmenleri tarafından, orta öğretim yapan diğer okullarda olduğu gibi verilebilir. Fakat meslekî dersleri verecek olan öğretmenlerin hususî bir eğitimi geçmeleri lüzumlu idi(51).

Ankara Erkek Sanat Okulu'ndan sanat okulu mezunları arasından müsabaka ile talebe alan bu Erkek Meslek Öğretmen Okulu 1937'den beri faaliyette bulunmaktaydı.

-İstanbul Yüksek Teknik Öğretmen Okulu:

Haydarpaşa Endüstri Meslek Lisesi'nin bulunduğu binalarda 1976 senesinde faaliyetine başlayan İstanbul Yüksek Teknik Öğretmen Okulu, YÖK'ün kabulü ile Teknik Eğitim Fakültesi adını almış ve Marmara Üniversitesi'ne bağlanmıştır. Eğitim müddeti, Erkek Meslek Öğretmen Okulu adıyla kurulup, Teknik Eğitim Fakültesi adıyla Gazi Üniversitesine bağlanan okul gibi 4 senedir.

-Fırat Üniversitesi-Teknik Eğitim Fakültesi:

1984 senesinde faaliyeti geçen Fırat Üniversitesine bağlı Teknik Eğitim Fakültesi, Türkiye'nin üç teknik eğitim fakültesinden biri ve en yenisidir.

4-Teknik Öğretmenlik Eğitiminin Kritiği

Daha önceki bölümlerde belirtildiği gibi tekniker, mühendis, mimar ve diğer meslek mensuplarının teknik öğretmen olarak giderek artan sayılarıyla istihdam edilmesine (çizelge-4) mukabil teknik öğretmen açığının her geçen gün arttığı (çizelge-3) ve okullaşma nisbetinin teknik ve endüstri meslek liseleri lehinde devamlı değişeceği gözönüne alınırsa bu açığın daha da artacağı aşikârdır.

Meslekî teknik eğitimin plan hedefleri istikametinde gerç ekleşebilmesi için öncelikle teknik öğretmen açığının kapatılmasını sağlayacak tedbirler alınması zaruridir. Sadece teknik öğretmen sayısını arttırmak kâfi bir tedbir değildir. Teknik öğretmenlerin keyfiyet ve kemiyet ile alakalı vaziyetleri aşağıda ana hatları ile incelenmiştir.

41-Talebe Seçimi ve Tercih

Teknik eğitim fakültelerine fen ve anadolu lisesi mezunlarından başvuran olmamaktadır. Teknik liselerden gelenlerin sayısı ise son derece mahduttur. Bir misâl olarak G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi'ne kayıt yaptıran talebelerin mezun buldukları orta öğretim müesseselerine göre dağılımı çizelge-5'de görülmektedir(52).

Çizelge 5: G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi'ne
1986-1987 öğretim yılında kayıt olan
öğrencilerin, mezun oldukları okullar

Lise	: 37
Endüstri Mes. Lisesi	:486
Teknik Lise	: 74
Yapı Meslek Lisesi	: 38
İman Hatip Lisesi	: 2
Ticaret Lisesi	: 1

Yürürlükte bulunan mevzuata göre, üniversite giriş imtahanlarını, 1987 senesinden itibaren, sadece birinci basamak imtahanını kazanan her türlü lise mezunu, Teknik Eğitim Fakültelerine devam edebilme hakkını kazanmaktadır. Eğitim programının asgarî % 60'ı tatbikat ve beceriye dayanan Teknik Eğitim Fakültesine, hiçbir el becerisine sahip olmayan lise mezunları da gelmektedir. Bu münasebetle beceri eğitimine, talebelerin seviyelerinin eşitlenebilmesi için alt seviyelerden başlamak durumuyla karşılaşılmaktadır. Dünya Bankası uzmanları tarafından tanzim edilen raporda "Üniversite giriş imtahanlarının bile herhangi bir standarda dayanmadan imtahana girenlerin aşağı-

yukarı bir sıralamaya tâbi tutulması dışında bir fonksiyonu bahis konusu olmamaktadır." (DPT-SBB-1982) denilmektedir.

Bu tesbit Teknik Eğitim Fakülteleri için tam manasıyla muteberdir. Yapılacak olan, birinci aşamayı müteakip, talebeleri, beceri imtahanına tâbi tutmak suretiyle seçmektir (53).

Böylece, kalkınma planlarınınca da teklif edilen orta dereceli meslekî ve teknik okullardan mezun olanların kendi saha ve branşları ile doğrudan alâkalı programlara sevk olunmaları mümkün olacaktır. Diğer taraftan endüstri meslek ve teknik lise mezunlarının da çok az bir yüzdesi, Teknik Eğitim Fakülteleri'ne gelmekte, muvaffak olanlar ise sair fakülteleri tercih etmektedirler. 1984-85 eğitim-öğretim yılında fakülte ve yüksek öğretim müesseselerine yerleşen teknik ve endüstri meslek lisesi mezunlarının vaziyeti çizelge-6'da görülmektedir (54).

Çizelge 6: 1984-1985 ders yılında yükseköğretim kurumlarına teknik lise ve endüstri meslek lisesi mezunlarının yerleşme durumları.

Yerleştiği Alan	Teknik Lise Mezunları		Endüstri M.L. Mezunları		Toplam		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Tıpla ilgili	79	4	228	1,3	307	1,5	
Mühendislik ve Mimarlık	405	21	869	4,8	1274	6,4	
Teknik Eğitim Fakültesi	131	7	892	4,9	1023	5,1	
Diğer 4 Yıllık Fakülteler	977	51	11340	63,0	12317	61,9	
2 Yıllık Öğretmen Yetiştiren Y.O.	23	1	183	1,0	206	1,0	
Diğer 2 Yıllık Y.O.	310	16	4491	25,0	4801	24,1	
GENEL TOPLAM	1925	100	18003	100	19928	100,0	
Mezun Sayısı						41000	

Çizelgenin tetkik edilmesinden anlaşılacağı üzere, yüksek öğretim müesseselerine kayıt yaptıran endüstri mes-

lek lisesi mezunlarının ancak % 4,9u, teknik lise mezunlarının ise % 7si Teknik Eğitim Fakültelerini tercih etmiştir. Büyük ekseriyeti ise kendi sahalarıyla alâkası bulunmayan diğer fakülte ve yüksek okulları seçmişlerdir. Bu tercihin sebebi nedir? Neden, mesleğini edinmiş bu talebeler diğer fakültelere gidip, meslek değiştirmek ihtiyacını hissetmektedirler? Bu suallerin cevabı bu ve bundan sonraki bölümlerde doğrudan ve dolaylı olarak verilmeye çalışılmıştır. Zaten, çalışmamızın gayelerinden biri de bu suallerin cevaplarına mâtuf bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Teknik Eğitim Fakültelerine kayıtlarını yaptıran talebelerin büyük bir ekseriyeti, bu fakülteleri 10. sırada tercih etmişlerdir (55).

Bu vaziyette Teknik Eğitim Fakültelerinde, eğitim kapasitesinin yükseltilmesi ne nisbette mümkün olabilir? Takriben 300 puan almış bulunan talebelerin okumakta olduğu bu fakültelerdeki eğitim kalitesini yükseltmek ne nisbette mümkündür? Zira, bilhassa yüksek öğretimde eğitim kalitesi talebeye bağlıdır. Eğer teknik eğitim fakültelerinde bir kalite arttırımı bahis mevzuu ise, bu fakülteler câzip kılınmalıdır (56).

Ayrıca, "Teknik Eğitim Fakülteleri'ne birinci aşamada talebe alınması, kamuoyu nazarında bu fakültelere ikinci sınıf damgasını vurmaktadır" görüşü de ihmâl edilmemesi gereken bir başka husustur.

42-Eğitim Programları ve Staj

421-Eğitim Programları

Program, eğitimin kalitesine tesir edân mühim bir unsurdur. Programlar, belli bir gayeye mâtuf olmalıdır. Hazırlanan programlar, bir evvelki eğitim müessesesinin programı ile ahenk içinde ve onun devamı biçiminde olmalıdır. Belirlenmesi gereken, Teknik Eğitim Fakülteleri'nin programlarının hangi liseye göre ayarlanacağıdır. Endüstri meslek liselerine münasip olması istenirse fen, teknik, meslek ve genel lise mezunları bu fakültelerin tatbikat ve atelye derslerinden muvaffak olamazlar. Aksi programlarla, genel liselere uyu m sağlanırsa fizik ve matematik dersi seçmeli olan endüstri meslek lisesi mezunları teorik derslerde muvaffak olamazlar.

Gözönünde bulundurulması gereken; Teknik Eğitim Fakülteleri'nin gayesinin, teknik öğretmen yetiştirmek olduğudur (57). Öğretmenlerin istihdam edildikleri yer, orta dereceli teknik okullardır. İstihdam eden müessese ise, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'dır. Buna göre programların hazırlanmasında, bakanlığın nasıl bir eleman istediği birinci derecede rol oynamalıdır. Bununla beraber Teknik Eğitim Fakülteleri'nden mezun olanlardan sadece, öğretmenlik giriş imtahanını kazananlar Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından istihdam edilmekte, kazanamayanlar ise özel ve sair kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmaktadırlar. Hâl böyle olunca programların, bu hususta da kâfi olup-olmadığı susli gündeme gelmektedir. Değilse kâfi duruma getirilmelidir. Zîra 4. Beş Yıllık Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu, raporunda, "öğretmen okulları yalnız meslekî-teknik öğretim kurumlarının değil, endüstrinin de ihtiyaç duyduğu eğitim personelini, teknik personeli ve idarecileri

yetiştirebilecek esnek bir yapıya kavuşturulmalıdır" denilmektedir. (DPT-1977)

Bu, hâl-i hazırdaki tatbikat açısından, isabetli bir tavsiyedir. Ancak hem sanayinin, hem de Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın isteklerine cevap verecek, hem de her türlü lise programı ile ahenk sağlayacak; bütün bunların yanı-sıra istikbaldeki yenilik ve gelişmeleri de gözönünde bulunduracak programı hazırlamanın zorluğu taktire şayandır (58).

Öte yandan, kaliteli bir eğitim için ideal program kifayet etmemektedir. Zira, 2547 sayılı kanunu müteakip, aynı programı tatbik eden mühendislik fakültesi mezunlarının kalitesi birbirinden çok farklı bulunmaktadır.

422-Stajlar

Teknik Eğitim Fakültesi mezunlarının istihdam edildiği yerler olan, orta dereceli teknik okullar ve sanayi, el becerisini gerektirmektedir. Bu gayeye binaen, eğitiminin % 60'ını ihtiva eden atelye eğitimine ilâveten, 60 günlük endüstriyel stajlarla takviye yapılmaktadır. Lâkin bu stajlar bazı müesseselerin gayr-ı ciddi tutumları sebebiyle gayelerine kısmen varamamaktadır. Talebe sayısının yüksek olması ve staj esnasında, talebelerin Türkiye çapında yayılmaları sebebiyle, kontrol mekanizmasının işletilmesi mümkün olmamaktadır.

Bu eksikliğin telâffüsünü, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi, endüstriyel stajların asgarî 1/3 lük kısmını fakültede, yazın, öğretim üyelerinin nezaretinde yaptırmak suretiyle gidermeye çalışmaktadır. Öğretmenlik stajı için fakültelerin bir problemi bulunmamaktadır. Çünkü, bu stajlar, mezunlarını Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın istihdam edeceği okullarda yapılmakta ve bakanlığın yetkililerince değerlendirilmektedir (59).

43-Kaynak Temini ve Kullanımı

En ideal programlar yapılırsa, en başarılı talebeler bu programa alınsa, eğitim-öğretim için lüzumlu araç, gereç ve malzeme yoksa veya mevcutları teknolojik gelişmeyi aksettirmiyorsa, eğitimin kaliteli olması beklenemez. Kalitesiz eğitim ise eğitimden beklenen ülke kalkınmasını gerçekleştiremez. O hâlde kalkınma için eğitim, eğitim için de kaynak lüzumludur.

Bu realiteyi farkedenden gelişmiş ülkeler, eğitime daha fazla kaynak ayırmaktadırlar. 1985 senesinde Portekiz, toplam bütçesinin % 22 sini, G. Kore, % 21 ini, Tunus, % 19 unu ayırırken, Türkiye % 8,7 sini ayırmıştır. Oysa 1957'de eğitime ayrılan pay, % 13,6 dır. Eğitimin yatırım bütçesi içerisindeki payı, 1968'de % 12 iken, 1985'te % 3,8'e düşmüştür. (DPT-SPT,1987).

Son beş senede, devlet bütçesinden eğitime ayrılan pay çizelge-7'de görülmektedir(DPT,1986-2).

Çizelge 7: Son beş yılda Devlet Bütçesinden eğitime ayrılan pay (Milyar TL.)

	Devlet Bütçesi	MEB	%	Mes.Tek.Egt.	%
1982	1780,6	187,7	10,5	28,8	15,8
1983	2558,9	286,6	11,2	35,2	12,3
1984	3212,0	340,2	10,6-	47,7	13,6
1985	5412,1	466,0	8,6	55,5	11,9
1986	7104,1	618,5	8,7	76,5	12,4

Çizelge-7'nin tetkikinden anlaşılacağı gibi,son beş senede eğitimin devlet bütçesi iç erisindeki payı devamlı su rette azalmıştır. Buna mukabil, meslekî-technik eğitimin, genel eğitimdeki payı son iki senede artış gösterme-

sine rağmen, hâlâ 1982'deki seviyesine ulaşamamıştır,

Diğer taraftan, teknik eğitim fakültelerine ayrılan kaynak ne kadardır? Fakülte bütçeleri, üniversite bütçeleri içinde yer aldığı için toplam rakam temin edilememiştir. Ancak G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi'ne ayrılan temrinlik (fasıl 460) ve makine teçhizatı (fasıl 620) tahsisatları ile talebe adetleri çizelge-8'de verilmiştir.

Çizelge 8: G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi temrinlik ve makine teçhizat tahsisatı ile öğrenci sayıları.

Yıllar	Öğrenci Sayıları	Tahsisat (Milyon)		Öğrenci Başına Düşen Tahsisat (Bin)	
		Temrin. 460 fs.	Makine-İ. 620 fs.	460 fs.	620 fs.
1984	2131	35,5	1,7	16,658	0,797
1985	2506	26,9	0,658	10,734	0,263
1986	2350	34,2	22,1	14,553	9,404
1987	2719	56,0	22,5	20,595	0,275

Çizelge-8'in tetkikinden anlaşılacağı üzere, talebe başına düşen temrinlik tahsisat ile atelye tatbikatlarını tam manasıyla gerçekleştirmek mümkün değildir. Döner sermaye faaliyetleriyle, bu noksanlık giderilmeye çalışılmasına rağmen, seri üretim yapan fabrikalarla rekabet edilemeysi, ve devlet ihaleleri 8 nolu genelgesi gereği kamu kurumlarının insipariş vermemeleri yüzünden beklenen netice gerç ekleşmemektedir.

Ayrıca, makine ve teçhizat tahsisatı ile gelişen teknolojiye ayak uydurmak bir tarafa, bir tek makine bile alabilmek mümkün değildir.

Bu vaziyette mevcut eğitimin kalitesini yükseltmek ve MEGSB'nın ihtiyacı olan yeni bölümleri açmak nasıl mümkün olur? (60).

44-Öğretim Elemanı

Daha evvelki kısımlarda bahsi geçen başarılı talebe seçimi, ideal program, kâfi tahsisat ve her türlü fizikî ihtiyaçlar noksansız olarak gerçekleştirilse dahi, kaliteli öğretim elemanı olmadığı müddetçe, eğitimin kalitesini yükseltmek kabil değildir. İyi bir öğretim elemanı asgarî bir yabancı dili, ana dili gibi konuşabilmeli, sahasındaki mevzuları, araştırma ve incelemeler yaparak öğrenmeli, kendine mâledâbilmeli, branşında uzmanlaşmalıdır. Kâfi derecede el becerisi olmalı ve pedagoji formasyonu bulunmalıdır. Bütün bunlar için öğretim adaylarına, imkân ve şartlar hazırlanmış olmalıdır.

Geçmişte, bu imkânlar maalesef tanınmamıştır. Birinci plan döneminde (1963-1967) öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak üzere, yurt dışına doktora öğrenimi için 3000 talebinin gönderilmesi kararlaştırılmıştır. 1966'ya kadar ancak 500 civarında talebe gönderilmiş olmasına rağmen teknik eğitimin en çok ihtiyaç duyulan meslekî ve atelye tabikatlari mevzuunda, hiçbir eleman gönderilmemiş, sadece pedagojik mevzularda çok az eleman gönderilmiş, onların da çoğu o zamanlar yüksek okul olan, şimdiki Teknik Eğitim Fakülteleri'nde vazife almamışlar, kurulan eğitim fakültelerine yerleştirilmişlerdir.

1974 senesinden beri, lise üzerine 4 senelik eğitim yapmasına rağmen, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu mezunlarına, lisans üstü eğitim yapma imkânı verilmemiştir. Böylece müesseseye sadece mesleğinde ilerlemiş orta dereceli endüstriyel teknik okul öğretmenleri tayin edilmiştir. 1982'de fakülte hâline dönüşen bu müesseseler, ancak son senelerde lisans üstü eğitime başlayabilmıştır. 2547 sayılı kanun gereği üniversite değiştirmek zorunda olan öğretim elemanları ise Teknik Eğitim Fakülteleri yerine mühendis-

lik fakültelerini tercih etmektedirler. Bu vaziyette akademik kariyer yapmış öğretim elemanı ihtiyacının bir kısmı, yetiştirilecek elemanlar müesseselerden ayrılmazlarsa, 5-10 sene içinde karşılanabilir. Kaldı ki, bu kısmın başlangıcındaki tarife uyan öğretim elemanları müesseseden ayrılmaktadır. Ayrıca açılan kadrolara fazla rağbet gösterilmemektedir. Hatta bazı branşlara hiç müracaat olmamaktadır. Bütün bunların sebebi maddî kaynakların kifayetsizliğidir. Aynı sebep, mevcut öğretim elemanlarının, yurt içi ve yurt dışında araştırma ve inceleme yapmalarını ve kendilerini yenilemelerini imkânsız kılmaktadır (61).

45-Koordinasyon

Çıraklık, kalfalık, orta ve yüksek öğretimi ile teknik eğitimimiz bir bütündür. Bütünün parçaları arasında karşılıklı çok sıkı irtibat vardır. Muvaffakiyet, bu irtibatın sağlıklı olmasına, bu da yetkili müesseseler arasındaki koordinasyona bağlıdır. Maalesef her sahada olduğu gibi, bu hususta da koordinasyon hiç yok denecek kadar azdır.

Programların yapılmasında ve öğretmenlik stajlarında Teknik Eğitim Fakülteleri ile Millî Eğitim Gençlik Spor Bakanlığı yetkilileri arasında müşterek çalışmalar yapılmamıştır.

Staj mevzuunda görüş birliği vardır. Pedagojik dersler mevzuunda Millî Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı'nın, YÖK vasıtasıyla gelen talepleri aynen kabul edilmiştir. Ancak teorik ve tatbikî meslek dersleri ile alakalı müşterek çalışmalar henüz yapılmamıştır.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı fakültelerden sadece program, staj, talebe sayısının ve öğretmen kalitesinin arttırılmasıyla alakalı taleplerde bulunmanın yanı sıra, bu mevzularda fakültelere maddî ve manevî yardımda bulunursa, bundan netice itibarıyla her iki tarafta kârlı çıkacaktır.

Maalesef teknik eğitim sistemimiz bir bütünlük içinde ele alınmamakta ve lüzumlu koordinasyon sağlanmamaktadır. 3308 sayılı kanunla kurulan "Teknik Eğitim Fonu"ndan Teknik Eğitim Fakülteleri istifade edememektedir. Yine aynı kanun gereği kurulan "Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kurulu"na oniki kişi ve kuruluş katıldığı hâlde, Teknik Eğitim Fakültelerinden herhangi biri doğrudan temsil edilmemektedir. YÖK tarafından seçilen bir üye bu kurula katılabilmektedir ki, bu da teknik eğitimle ve teknikle alakası olmayan biri olabilmektedir.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Dünya Bankası ve diğer ülkeler arasında teknik eğitimin geliştirilmesiyle alakalı olarak devam eden ve planlanan yaklaşık 305 milyon dolar tutarında 15 proje yapılmış olmasına rağmen hiçbirine, sayıları sadece üç adet olan Teknik Eğitim Fakülteleri dahil değildir.

Diğer taraftan meslek yüksek okullarını güçlendirmek maksadıyla Yök ile Dünya Bankası arasında yapılan yaklaşık 50 milyon dolarlık projede de Teknik Eğitim Fakülteleri dikkate alınmamıştır.

Kalkınma planlarında, hazırlatılan özel raporlarda vb. yayınlarda, teknik eğitimin önemini vurgulayan DPT'de, bu fakültelerin taleplerine karşı kayıtsız kalmaktadır(62).

Acaba kâfi sayıda ve kalitede teknik öğretmen yetiştirmeden, bu projeler nasıl başarıya ulaşacaktır?

46-Teknik Öğretmen Açığının Kapatılması

Bundan evvelki kısımlarda belirtildiği gibi, hâlen teknik öğretmen açığı vardır ve bu açık okullaşma nisbetinin, teknik eğitim lehine gelişmesiyle daha da artacaktır. Ayrıca orta dereceli teknik okullarda öğretilen branş adedi de gün geçtikçe çoğalmaktadır. Bu günkü hâliyle Teknik Eğitim Fakülteleri ne sayıca, ne çeşit olarak teknik eğitim açığını kapatacak durumda değildir. Çünkü yeni bölümler açabilmek için, önceden öğretim elemanlarının yetişmiş olması lâzımdır. Bir an için öğretim elemanı temin edilse bile, fakültelerin bütçeleriyle yeni bölümler için lâzım olan fizikî imkânları tesis etmek mümkün görülmemektedir. Mesalâ, bilgisayar öğretmenliğine olan ihtiyaç bilinmesine rağmen, lüzumlu bilgisayar temin edilemediğinden, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi'ne bu bölüm açılmamaktadır. Hâlbuki, MEGSB yüzlerce bilgisayar almış ve orta dereceli okullara dağıtmıştır(63).

Son zamanlarda teknik öğretmen açığı, mühendislerin istihdamıyla kapatılmaya çalışılmaktadır. Bu kalıcı bir çözüm değildir. Bunun mahsurları, onlara pedagojik formasyon verilmesiyle bir derece giderilebilir. Bunun için Teknik Eğitim Fakülteleri tarafından verilecek, bir senelik yoğun bir eğitim kâfi gelecektir. Bu tatbikat teknik öğretmen açığının kapatılmasına yardımcı olmakla birlikte, daha önce belirtildiği gibi, teknik öğretmenlerin zamansız olarak vazifeden ayrılmalarına mâni olunmalı ve teknik öğretmenlik, teknik eğitim fakülteleri için cazip hâle getirilmelidir. Böylece teknik öğretmen açığı kısa zamanda kapatılabilir.

5-Teknik Öğretmenlerin Kritiği

Teknik Eğitim Fakülteleri'nin cazip hâle getirilebilmesi ve hususî statüye sahip liselerden, buralara talebe kazandırılabilmesi veya ilk tercih olarak kazananların nisbetinin yükseltilebilmesinin çaresi, orta dereceli teknik okullarda vazife yapan teknik öğretmenlerin problemlerinin halledilebilmesidir. Teknik öğretmenler iktisadî ve içtimâî bakımdan öyle bir durumda olmalıdır ki, her veli çocuğunun öğretmen olmasını ve her çocuk öğretmen olmayı istemelidir. Alâkalı bakanlığın almış olduğu pek çok tedbire rağmen, veliler ve talebeler arasında bir anket yapılırsa, öğretmenliğe taraftar olanı bulma ihtimali çok zayıftır. Bu hâl nereden kaynaklanmaktadır? Mezunları öğretmen olduğu zaman, kamu kurumunda çalışan arkadaşlarının ancak % 65'i kadar kazanan, öğretmen olmadığı taktirde yetkisi ve mesuliyeti kanunî olarak belli olmayan bir fakülteye hangi veli çocuğunu öncelikle göndermek ister?

51-İçtımâî ve İktisadî Vaziyet

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı yetkililerince 1986 şartlarında, teknik lise mezununun 59.243 TL., endüstri meslek lisesi mezununun 58.868 TL. ve bunlardan dört sene daha fazla eğitim gören teknik öğretmenin ek ders ücreti hâriç 58.171 TL. aldığı belirtilerek, bunun, teknik öğretmenlerin başka müesseselere geçmesine sebep olduğu ifade edilmiştir (MEGSB,1986-2).

1987'de şartlar pek değişmemiş, ek ders ücreti ve döner sermaye gelirleri hâriç ki bunlar şartlara göre sıfır ile belli bir maksimum arasında değişebilir, yeni bir teknik öğretmen ayda 85.491 TL., aynı okulda çalışan iki senelik yüksek okul mezunu tekniker, 105.000 TL ve endüstri meslek lisesi mezunu teknisyen ise 84.366 lira almaktadır. Görüldüğü gibi tekniker, teknik öğretmenler daha fazla kazanmakta, teknik öğretmen ise kendi yetiştirdiği teknisyenden sadece bin lira fazla almaktadır. Bu vaziyette teknisyen neden dört sene daha okuyarak teknik öğretmen olsun ve yüksek öğrenime devam etmek istiyorsa neden teknik eğitim fakültesini tercih etsin?

Diğer taraftan endüstri meslek lisesinde çalışan bir teknik öğretmen 84.591 TL. kazanırken, aynı teknik öğretmen herhangi bir kamu müessesesinde teknik eleman olarak 133.000 TL. almaktadır. Bu vaziyette bir teknik öğretmen neden orta dereceli teknik okulda öğretmen olarak çalışsın. Nitekim çalışmıyor, ya erken emekli oluyor veya istifa ederek müessese değiştiriyor.

Yukarıdaki farklılıklar olmasa dahi, şekil-1'de görüldüğü gibi, teknik öğretmenin satın alma gücü 1974'ten 1982 ye kadar, daimî olarak azalmış, 1986'ya kadar aynen devam etmiş, 1987'nin ilk iki ayındayeniden artmıştır ki, bu artışta enflasyonun altında kalmıştır.

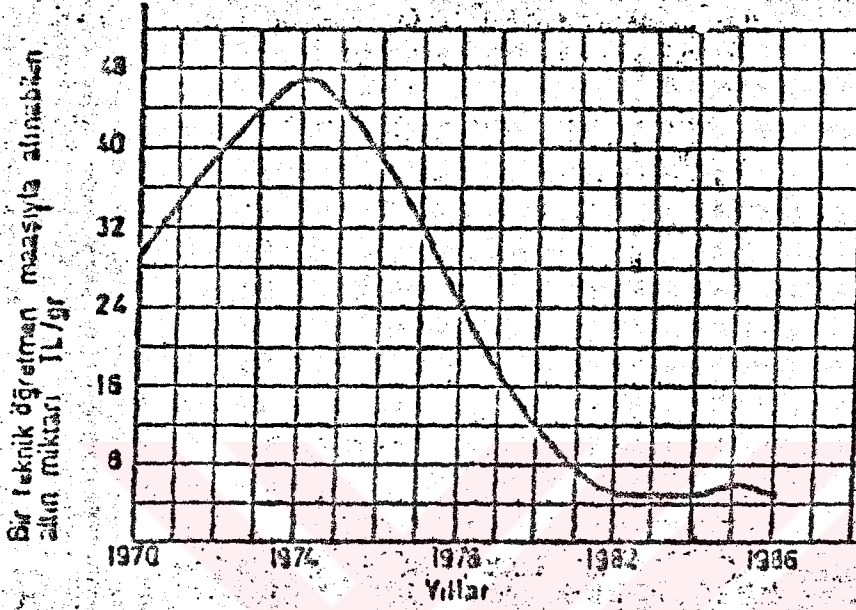
Teknik öğretmenlerin, içtımâî hakları diğer bazı mes-

lek mensuplarına kıyasla yok denecek kadar azdır. Oysa içtimai haklarda, mesleğin cazibesini arttıran mühim unsurdur.

Öğretmenlik, cazip meslek olmaktan çıkmıştır. Tablo-1 ve şekil-1'in tetkikinden anlaşılacağı gibi yeni işe başlamış bir öğretmenin satın alma gücü 1970'den 1974'e kadar artmış, bu yıldan sonra 1985 istisna edilirse, daimî olarak azalmıştır. Diğer bir ifade ile 1970'e göre teknik öğretmen 4,9 ve 1974'e göre ise 7,8 defa fakirleşmiştir (64).

Tablo 1: Yıllara göre altın fiyatı, teknik öğretmen maaşı ve bir aylık maaşla alınabilecek altın miktarı.

Yıllar	22 ayar altının fiyatı Tl/gr	Teknik öğretmen maaşı	bir maaşla satın alınabilecek altın miktarı gr
1970	20	580	29
1971	23	650	28
1972	25	1100	44
1973	40	1400	35
1974	40	1900	47
1975	60	2300	38.5
1976	73	2900	39
1977	150	3500	23
1978	300	5000	16.6
1979	500	7000	14
1980	1150	9500	8.3
1981	2000	12483	6.2
1982	2600	13500	5.2
1983	3650	19673	5.4
1984	4350	24774	5.7
1985	5750	40865	7.1
1986	9700	54971	5.6

Şekil 1 : Bir teknik öğretmenin maaşı satın alınabilen altın ile satın alınabilen altın miktarının değişimi

52-Statü

Çizelge-1'den anlaşılacağı üzere, Teknik Eğitim Fakülteleri'ne umumiyetle endüstri meslek lisesini tamamlamış teknisyenler ile sanat eğitimi yüksek okulunu bitirmiş teknikerler devam etmektedir. Teknisyenler dört, teknikerler de en az iki yıl daha fakültede eğitim görmektedirler. Maalesef teknik eğitim fakültesi mezunlarına, herhangi bir ünvan verilmemektedir. Bu sebeple Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı dışında, teknik öğretmenler, teknisyen veya tekniker ünvanıyla çalıştırılmakta, ilâveten yaptıkları dört senelik fakülte eğitiminin ünvan, yetki ve mesuliyet bakımından hiç faydasını görmemektedirler. Ünvan verilmeyişi belki öğretmen olarak çalışmaya ve öğretmen olarak kalmaya zorlar görüşü hâkim olabilir; fakat bugüne kadar bu görüş tatbikatta olmasına rağmen, ayrılmaların ve erken emekliliğin önüne geçilimemiştir.

Bizde ve diğer ülkelerde, iki sene daha teknik mevzularda eğitim gören teknikerler mühendis ünvanını almaktadır. Teknisyenlik üzerine dört sene, teknikerlik üzerine iki sene daha teknik eğitim gören teknik öğretmenlerin ünvarsız bırakılması hiçbir problemi hâletmemektedir. Yine teknik hususlarda, hatta mühendislik fakültelerinin açtığı programlara devam ederek, yüksek lisans eğitimini tamamlayan teknik öğretmenlerde ünvan verilmemekte, yetki ve mesuliyet bakımından teknisyen ve tekniker muamelesi görmektedirler. Bütün dünyada teknisyen, tekniker ve mühendis olarak standartlaşan ünvan sıralamasına uyarak, teknik öğretmenlere mühendis-öğretmen ünvanı verilebilir (65). Haftada 44-45 saati bulan derslerin takriben 30 saati mühendislik konularıyla alakalıdır.

Böyle bir ünvan verilmesi;

-Teknik eğitim fakültelerinin cazip hâle gelmesini,

- Başarılı talebelerin, fakülteyi tercih etmelerini,
- MEGSB'nin "Mühendis-Öğretmen" ünvanı sayesinde, teknik eğitim fakültesi mezunlarına farklı bir ücret politikasının tatbikatına,
- Okullarda ve kamu müesseselerinde çalışan, teknik eğitim fakültesi mezunları arasındaki gelir farkının kaybolmasını,
- Okullarda erken emekli olmak isteyen ve istifa edenlerin sayısının azalmasını,
- Öğretmenlik imtihanını kazanamayanların, piyasada mühendis olarak çalışmalarını sağlayacaktır (66). Ayrıca mühendislik fakültesi mezunları lüzumlu pedagojik formasyonu almak ve atelye tatbikatları yapmak şartıyla mühendis-öğretmen ünvanı alabilirler. Böylece öğretmen açığı hızla kapatılacağı gibi, bütün orta dereceli teknik okullarda aynı ünvanlı öğretmenler hizmet etmiş olacaklardır.

Bu tatbikat yapılmazsa "Devlet Mühendislik İmtihanı" açılmalı ve buna mühendis ve teknik eğitim fakültesi mezunları katılmalı ve kazananlar mühendislik yetkisine sahip olmalıdır.

53-Meslek İçi Eğitim:

Her kategorideki öğretmenin olduğu gibi, teknik öğretmenlerin de, hizmet içi eğitimden geçirilmeleri zarurîdir. Cemiyetin, baş döndürücü bir hızla değişen ve gelişen şartları, öğretmenlerin hizmet öncesi almış oldukları eğitimi ve kazanmış oldukları bilgi ve becerileri akim bırakabilmektedir. Gelişmelere ve yeniliklere, teknolojik icatlara adapte olmak, bilgilerin tazelenmesi ve arttırılması ve yeni nesillerin de haberdar edilmesi, noksanlıkların telâfisi, hizmet-içi eğitimi mecburî kılmaktadır.

Nedir, hizmet içi eğitim? Hizmet içi eğitimi kısaca şöyle tarif edebiliriz: Bir üretim veya hizmet sektöründe çalışmakta olan kişiye, işi ve/veya iş sahasında ihtiyaç duyula(bile)n bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak gayesini taşıyan eğitimidir.

Her müessese ve birimin evvelden hedeflenen gayeleri vardır. Bu gayelere, en kısa, en iktisatlı biçimde ulaşmak için, herkesin, vazifelerinin icâplarını olabildiğince ifâ etmeleri gerekir. İşte bunu hizmet-içi eğitim temin eder.

Değil her gün, belki her dakika, her sahada olduğu gibi, eğitim branşlarında da muhtelif gelişmeler vukû bulmaktadır. Dünyanın her yerinde ve her anında gerçekleşen bu gelişmeleri derleyip, tasnif etmek ve kullanmak, ferдин tek başına altından kalkabileceği bir hadise değildir. Bu bir imkân ve zaman meselesidir. İşte bunu öğretmenler adına yapan müesseseler, zaman zaman çalışanlarını iş başından alarak yenilik ve gelişmeleri, yeni nesillere aktarabilecek biçimde donatırlar.

İlim ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği dünyamızda, cemiyet yapısında da aynı gelişmeler görünürken, bu gelişmelerin icâpları fertlerin arzu ve isteklerine de akseder.

Ne sağlar hizmet-içi eğitim? Hizmet-içi eğitim;

- Malzeme, emek ve zaman israfının azalmasını,
- Rantabilitenin arttırılmasını,
- Vazifelilerin kabiliyet ve istidatlarının düzenlenip, geliştirilmesini,
- Metice alma metodlarından biri olan deneme-yanılma metodu için harcanan zamanın azaltılmasını,
- Problemlerin hâllini,
- Kalitenin arttırılmasını,
- İş kazalarının azaltılmasını,
- Sair personel ile ahengin sağlanmasını,
- Fertlerin kalitesinin yükseltilmesini ve
- Müessese dahilinde kominikasyonun geliştirilmesini sağlar.

Öğretim ve öğretmenlik bir vetire işidir. Bu uzun zaman diliminde ilmî, teknolojik ve pedagojik sahalarda gelişmelerin olması tabii ve zarurîdir. Bu zaruret hizmet-içi eğitimin ehemmiyetini ortaya çıkarır. Teknik öğretmenin muvaffakiyeti, mesleği ile bütünleşmesine bağlıdır. Bu bütünleşme, öğretmenin kendini ve mesleğini, mesleğindeki gelişmeleri bilmesi, bu iki kutup arasında irtibat kurabilmesi ile mümkün olur. Bu da hizmet-içi eğitimi zorunlu kılan başka bir husustur.

Hizmet-içi eğitim, öğretmenlerde ferdî gelişimi arttırdığı gibi, gelişen öğretim ve bilgiye ulaşım metodları, öğretim unsurlarının arttırılması ve verimli kılınması, tv ve videonun eğitime adaptesini sağlar.

Hizmet-içi eğitimin, bizatihî kendisinden ziyade, yapılış biçimi önemlidir. Yukarıdan beri sayılagelmekte olan hizmet-içi eğitimle nelere ulaşılabilceği hususları, bu işin ne kadar dikkatli, hazırlıklı ve organize bir biçimde yapılması gerektiğini açığa çıkartmaktadır. Hizmet-içi eğitim, öğretmen yetiştirmede, talî bir husus değil, aslî

bir unsurdur. Diyebiliriz ki, mezuniyeti ne kadar iyi derece ile olursa olsun, öğretmen, hizmet-içi eğitim görmemiş, öğreticiliğinden ve öğreteceklerinden dolayı kayıptadır.

Hizmet-içi eğitim ile alakalı olarak, son beş yıllık kalkınma planında "eğitim" ana başlığı altında "genel ilkelere" sayılırken şöyle denmektedir: "Meslekî ve teknik alanda iş öncesi ve hizmet-içi eğitim programları, kamu ve özel, bütün iş yerlerinde, verimliliği arttırıcı ilkeler gözetilerek yürütülecek; özel sektör iş-öncesi ve iş-başlangıç uygulamalarında teşvik edilecektir" (67).

6-Netice

Teknik öğretmenin kalite ve miktarını arttırmak için, Özen'in teklifleri şunlardır:

- Talebe seçme sistemi değiştirilmeli, seçmede teorik bilgilerin yanı sıra beceri imtihanı da yapılmalıdır.
- Plan hedeflerine de münasip olarak yüksek öğretim, orta öğretimin devamı olarak düşünülmesi ve Teknik Eğitim Fakülteleri'ne sadece teknik lise ve endüstri meslek lisesi mezunları alınmalıdır.
- Alınacak tedbirler ile teknik eğitim fakülteleri, veliler ve başarılı talebeler tarafından öncelikle tercih edilecek vaziyete getirilmelidir.
- Kaliteye tesir eden programlar, teknik öğretmeni istihdam eden MEGSB ve yetiştiren Teknik Eğitim Fakülteleri arasındaki işbirliği ile orta dereceli teknik okulların programlarıyla ahenkli ve geleceğin teknolojisine dönük olmak şartıyla hazırlanmalıdır.
- Endüstri stajlarının daha ciddi olarak yapılması için, kontrol mekanizması çalıştırılmalı ve stajın bir kısmı münasip fakültelerin döner sermaye işletmelerinde yapılmalıdır.
- Kaynakların kullanımında teknik eğitim müesseseleri arasında bir iş birliği sağlanmalı, dış kredi ve yardımlarla alâkalı projeler, bütün teknik eğitim sistemini ihtiva edecek biçimde hazırlanmalıdır.
- Teknik öğretmeni yetiştirecek öğretim elemanları, öncelikle yetiştirilmeli ve bunlara yurt dışı tecrübeleri kazandırılmalıdır.
- Meslek-içi eğitim için en son teknolojik gelişmeleri yansıtacak tarzda donatılmış bir meslek-içi eğitim merkezi kurulmalıdır.
- Teknik öğretmen olarak istihdam edilecek mühendislere bir sene müddetle teknik eğitim fakültelerinde pedagojik for-

masyon kazandırılmalı ve yoğun atelye tatbikatları yaptırılmalıdır.

- Teknik öğretmen açığını kapatmak için istifalara ve erken emekliliklere mâni olunmalıdır. Bunun için teknik öğretmenin iktisadî ve içtimâî vaziyeti düzeltilmelidir.
- Teknisyen eğitiminin üzerine dört sene daha teknik eğitim gören fakülte mezunlarına, mühendis-öğretmen ünvanı verilmelidir. Bu onlara hususî haklar verilmesini ve farklı ücret ödenmesini mümkün lı olacak ve neticede mesleğin cazip hâle gelmesini sağlayacaktır ki, buna bağlı olarak daha önceki tedbirler zincirleme gerçekleşmiş olacaktır (68).

7-İstifade Edilen Eserler.

- 1-Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985-1989, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilâtı, sf.140.
- 2-Perçin, Ahmet, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Atelye ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara, Haziran-1979, sf.72.
- 3-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf:72-73.
- 4-Millî Eğitim Bakanlığı, XI. Millî Eğitim Şurası, 8-11 Haziran-1982, Millî Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları (Durum ve Sorunları), sf.11-12.
- 5-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf.67-69.
- 6-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf.69.
- 7-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf.70.
- 8-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf.70.
- 9-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf. 70-71.
- 10-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf. 71.
- 11-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf. 71.
- 12-Koçer, Hasan Ali, Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967), Ankara:Yargıçoğlu Matbaası, 1967), sf.184.
- 13-Koçer, Hasan Ali, A.g.e., sf.185.
- 14-Millî Eğitim Bakanlığı, Yedinci Millî Eğitim Şurası, 5-15 Şubat-1962, Çalışma Esasları, Raporlar ve Kararlar, sf.228
- 15-Aytuna, Hasip Ahmet, Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik ve Problemleri, Ankara, Millî Eğitim Basımevi, 1963, sf. 308.
- 16-Ryans, David G., Characteristics of Teachers, American Consil of Education, Washington D.C., 1960, sf.82.
- 17-Wynn, Richard ve Chris de Young, American Education, New York: Mc Graw Hill Company, 1972, sf.320.
- 18-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf.52-53.

- 19-Spoulding, Lloyd F., A Study of Relationships Between Selected Characteristics of Shop and Laboratory Instructors Selected Achievement in Vocational Technical Education, Ann Arbor: University Microfilm Ltd., 1971, sf.29.
- 20-Mays, Arthur B., (Çev. İ. Özdil ve R. Öncül), Meslekî Eğitimin Prensipleri ve Tatbikatı, İstanbul, M. E. Basımevi, 1960, sf. 182-183.
- 21-Maurice, Craney, The Technical Institute, New York: The Center for Applied Research in Education, 1968, sf.77.
- 22-Fryer, Douglas H., Mortimer R. Feinberg and Sheldon Z. S. Zalking, Developing People in Industry, Principles and Methods of Training, New York: Harper and Brothers, 1956, sf.193.
- 23-Sıdal, Cavit, Endüstriyel Meslek Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, MEB, Meslekî ve Teknik Öğretim Kitapları, Eğitim ve Programlama Dairesi Yayınları, No:122, Ankara, Ocak-1976, sf.39.
- 24-Training Recruitment and Utilization of Teachers in Primary and Secondary Education, Organisation for Economic Co-operation and Development, 1971, sf.453.
- 25-Training of Vocational Teachers, CIRP Publications, International Labour Office, No:1 (Geneve: ILO, 1960), sf.19-20.
- 26-Aytuna, Hasip A., A.g.e., sf.320-324.
- 27-Miller, James A., Functional Competencies Needed by Industrial Arts Instructors to Adequately Perform in Contemporary Industrial Arts Laboratory Classrooms (Ann Arbor: University Microfilms Ltd., 1968), sf.176.
- 28-Wynn, Richard, A.g.e., sf.300.
- 29-Struck, F. Theodore, Vocational Education for A Changing World, New York: John Wiley and Sons, Inc., sf. 133.

- 30-Mays, Arthur B., Essentials of Industrial Education, New York: Mc Graw Hill Book Company, 1952, sf.217-219.
- 31-Sıdal, Cavit, A.g.e., sf.31-32.
- 32-Selvidge, R. W. and C. Fryklund, Principles of Trade and Industrial Teaching (Peoria: The Manual Arts Press, 1946) sf.23-24.
- 33-Selvidge, R. W., sf.17.
- 34-Selvidge, R. W., sf.23.
- 35-Mc Carthy, John A., American's Greatest Resorrcce (Chicago:American Technical Society, 1952 ye atfen Hıfzı Doğan, Evaluation of the Curriculum of the Technical Teacher College, Ankara, Turkey, 1966, Basılmamış Doktora Tezi, sf.302.
- 36-Doğan, Hıfzı, Evaluation of the Curriculom of the Technical Teachers College, Ankara, Turkey, 1966, Basılmamış Doktora Tezi, sf.302-303.
- 37-Fryer, Douglas H., A.g.e., sf.186.
- 38-Fryer, Douglas H., A.g.e., sf.187.
- 39-Jones, Walter B. and H. C. Thayer, Vocational Teacher Education and Certification, Organisation for Economic Co-operation and Devolepment, 1962, sf.11.
- 40-Sıdal, Cavit, A.g.e., sf.36.
- 41-Perçin, Ahmet, A.g.e., sf.60-61.
- 42-Özen, Ramazan, Türkiye'de Endüstriyel Teknik Öğretmen Yetiştirilmesi, Problemler ve Teklifler, Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Dergisi, Haziran-1987, Ankara, sf.5.
- 43-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.7.
- 44-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.7.
- 45-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, T.C. Maarif Vekilliği, Ankara, 1941, sf.4.
- 46-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, A.g.e., sf.6.

- 47-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, A.g.e., sf.6.
48-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, A.g.e., sf.8.
49-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, A.g.e., sf.11.
50-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, A.g.e., sf.13.
51-Teknik Öğretim Hakkında Rapor, A.g.e., sf .13.
52-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.8.
53-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.9.
54-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.9.
55-Özen, Ramazan, Türkiye'de Meslekî ve Teknik Eğitimde E-
ğitici Personel Yetiştirilmesi ve Sorunları, G.Ü., Tek-
nik Eğitim Fakültesi, 6-9 Ekim 1986, Ankara, sf.8-10.
56-Özen, Ramazan, Türkiye'de Endüstriyel Öğretmen Yetiştii-
rilmesi, Problemler ve Teklifler, sf.10.
57-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.10.
58-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.10.
59-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.11.
60-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.12.
61-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.13.
62-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.14.
63-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.17.
64-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.15.
65-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.16.
66-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.16.
67-Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, A.g.e., sf.140.
68-Özen, Ramazan, A.g.e., sf.17-18.

Ö Z G E Ç M İ Ş

1963 İstanbul doğumlu olan Salih Ümit Deniz GÜLSOY, İlköğrenimini Aksaray Mahmudiye İlkokulu'nda, Orta öğrenimini, Büyükçekmece Lisesi ve Gültepe Endüstri Meslek Lisesi'nde tamamlamıştır. 1980 senesinde başladığı yüksek öğrenimini, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi (İstanbul Yüksek Teknik Öğretmen Okulu) Makine Bölümü'nden, 1984 senesinde mezun olarak tamamlamıştır. 1985 senesinde Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Yüksek Lisans (Master) eğitimine başlamıştır. Bu arada mezuniyetini müteakip muhtelif kamu ve özel sektörde hizmet vermiştir. Hâlen bir özel sektörde vazife yapmaktadır.

TEMMUZ 1988

Y. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

T E Ş E K K Ü R

Bu tezin hazırlanmasında kıymetli bilgi ve görüşlerinden istifade ettiğim, konunun faydalı bir biçimde işlenmesi için beni sevkeden ve yardımlarını esirgemeyen Muhterem Hocam Sayın Prof. Dr. Ruşen Geziciye, kaynak temininde yardımcı olan, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Ağaç İşleri Ana Bilim Dalı Başkanı Mehmet Memiş'e, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Meslekî ve Teknik Öğretim Müdür Muavini Mehmet Temel'e, kütüphanelerini çalışmalarım için açan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesine, Devlet Planlama Teşkilâtına, İstanbul Üniversitesine, Yüksek Öğretim Kurumuna, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezine ayrıca bu çalışmamda bana maddî ve manevî desteğini esirgemeyen, isimlerini saymadığım herkese teşekkürü bir borç bilirim.

TEMMUZ 1988

S.Ümit D. GÜLSOY

Y. G.

**Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi**